

Cumhuriyet Döneminde Muhasebe Eğitimindeki Gelişmelerin Değerlendirilmesi ¹

Ergün KAYA ²

Başvuru Tarihi: 19.06.2023

Kabul Tarihi: 06.10.2023

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Öz

Bu çalışmanın amacı, Türkiye Cumhuriyeti'nin 100 yıllık geçmişinde muhasebe lisans eğitiminde yaşanan gelişmeleri değerlendirmektir. Çalışmada şu sorulara yanıt aranmaktadır: "Cumhuriyetin farklı dönemlerinde kurulan üniversitelerde muhasebe eğitiminin durumu nasıldır? Mevcut lisans programlarındaki dersler ile muhasebe mesleği giriş sınavlarındaki konular arasında nasıl bir ilişki vardır?" Makalede nitel araştırma türü olan arşiv-doküman tarama yönteminden yararlanılmıştır. Dokümanlar, nitel araştırmalarda etkili bir şekilde kullanılması gereken önemli bilgi kaynaklarıdır. Cumhuriyet dönemindeki muhasebe eğitimi, farklı olgu ve etkenlere göre dört bölümde ele alınmıştır. Türkiye'deki üniversitelerde yer alan işletme ve muhasebe lisans programlarında verilen muhasebe dersleri taranmıştır. YÖK-Atlas ve üniversite web sayfalarından, 44 üniversitenin 52 akademik biriminde yürütülen 70 lisans programı (44 işletme, 15 muhasebe ve finans yönetimi, 11 diğer) hakkında elde edilen bilgiler, devlet ve vakıf üniversiteleri ile açık öğretim programları bakımından ele alınmıştır. Elde edilen bulgular, günümüzde her alanda yaşanan dijital dönüşüm ve davranışsal değişim zorunluluğu ile yaşam boyu öğrenme gereksinimi dikkate alınarak, mesleki uygulamalar, eğitim yöntem ve süreçleri ile kurumsal yapı gibi çeşitli yönleriyle değerlendirilmektedir. Sonuçta Türkiye Cumhuriyeti'nin ikinci yüzyılında muhasebe eğitiminden beklentilerin karşılanması amacıyla, yapılabilecek iyileştirmelere katkı sağlaması beklenen öneriler sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe Eğitimi, Muhasebe Mesleği, Türkiye Cumhuriyeti'nin 100. Yılı

Atıf: Kaya, E. (2023). Cumhuriyet döneminde muhasebe eğitimindeki gelişmelerin değerlendirilmesi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(Özel Sayı), 303-330.

¹ Bu çalışma etik kurul izin belgesi gerektirmemektedir.

² Anadolu Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Muhasebe ve Finansman Bölümü, ergunk@anadolu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3676-3811

Evaluation of Developments in Accounting Education in the Republic Period

Ergün KAYA ³

Submitted by: 19.06.2023

Accepted by: 06.10.2023

Article Type: Research Article

Abstract

This study evaluates the development course of accounting undergraduate education in the 100-year history of the Republic of Türkiye. The study answers the following questions: "What is the status of accounting education in universities established in different periods of the Republic? What is the relationship between the courses in the current undergraduate programs and the subjects in the accounting profession entrance exams?" The document review method, a type of qualitative research, was used in the study. Documents are crucial sources of information that need to be effectively utilized in qualitative research. Accounting education in the 100-year of the Republic period is discussed in four sections according to different facts and factors. Accounting courses in undergraduate programs such as business administration and accounting in universities in Türkiye were searched. The information about 70 undergraduate programs of 52 academic units in 44 universities (44 business administration, 15 accounting and finance management, and 11 others) obtained from YÖK-Atlas and university web pages has been discussed regarding state and foundation universities and open education programs. The findings are evaluated in various aspects, such as professional practices, educational methods and processes, and institutional structure, considering the necessity of digital transformation and behavioral change in every field today and the need for lifelong learning. As a result, suggestions that are expected to contribute to the improvements that can be made in order to meet the expectations from accounting education in the second century of the Republic of Türkiye are presented.

Keywords: Accounting Education, Accounting Profession, 100th Anniversary of the Republic of Türkiye

³ Anadolu University, Faculty of Business Administration, Department of Accounting and Finance, ergunk@anadolu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3676-3811

*Planınız 1 yıllık ise pirinç ekin
Planınız 10 yıllık ise kavak dikin
Planınız 100 yıllık ise insan yetiştirin...*

Giriş

Uzak doğulu atalara atfedilen yukarıdaki sözde olduğu gibi, yüz yıllık hedefler için en sağlam yatırım insana yapılan yatırımdır. İnsana yatırımın en somut ve sürdürülebilir şekli ise eğitimle gerçekleşmektedir. Milletçe olağanüstü zorluk ve yokluk içinde şanlı bir mücadele sonunda, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün öngörülü ve kararlı önderliği ile beraber kazanılan zaferlerle, 1920'de kurulan yeni Türkiye Devletinin adı Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından, 29 Ekim 1923'te Türkiye Cumhuriyeti olarak belirlenmiştir. Çağdaş ve demokratik bir yönetim anlayışıyla “*Yurtta Sulh Cihanda Sulh*” ilkesine dayalı olarak bir asırlık geçmiş geride bırakan devletimiz, 2023 yılında ikinci yüzyılı yaşamaya başlamıştır. Yüzyıllık mazide sanayi, ticaret, ulaştırma, sağlık ve eğitim gibi çeşitli alanlarda önemli gelişmeler yaşanmıştır.

1071 Türklerin Anadolu'ya geçişi, 1839 ise Osmanlı'da batılılaşma hareketinin başladığı tarih olarak kabul edilir (Güvemli, 1995, s.13). Türklerde muhasebe tarihinin yazılı izlerini sürmek zor olmakla birlikte, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yüzyılında muhasebe düşüncesinin vergiciliğe dayalı olarak gelişmesi kabul görmektedir (Güvemli ve Aslan, 2019, s.62). Ülkemizde muhasebenin gelişmesindeki gecikmenin bir nedeni de “*çift taraflı kayıt tekniği*” ile ancak 1839 Tanzimat Fermanı sonrası tanıtılmış olmasıdır (Aslan, vd. 2023, s.3).

*Günümüz muhasebe sistemlerinde kullanılmaya devam eden çift taraflı kayıt tekniği, Abdullah püser Mohammed bin Kiyâ el-Mazenderâni tarafından 1363'te kaleme alınan ve 1930'da Prof.Dr. Zeki Velidi Togan tarafından Tahran Meclis Kütüphanesinde tam metnine rastlanan ve İsmail Otari tarafından Türkçeye çevrilen, bir nüshası İstanbul Ayasofya Kütüphanesinde bulunan **Risâle-i Felekiyye** “Kitab-us-Siyaqat” hakkında adli esere dayandırılmaktadır. İtalyan Matematikçi Luca Pacioli'nin 1494'te yazdığı *Summa de Arithmetica, Geometria, Proportioni et Proportionalita* adlı eserin bir bölümünde bu tekniğe yer vermesi, bu kayıt tekniğinin Avrupa'da ve devamında dünya çapında yaygınlaşmasında etkili olmuştur.*

Alman şair ve filozof Goethe'nin “*insan dimağının en mükemmel icatlarından biri*” övgüsüne mazhar olan çift taraflı kayıt tekniğinin, tarihçesi hakkında tarihçiler ve muhasebeciler arasında derin tartışmalar olsa da (Can, 2007, s.2), yüzyıllardır dünyanın her yerinde uygulanmakta olan bu yöntemin her türlü övgüyü hak ettiği söylenebilir (Otar, 1984).

Muhasebe mesleği, ekonomik faaliyetleri kayıt altına alma, raporlama ve denetleme gibi işlevleri yerine getirir. Muhasebe eğitimi, hedef kitleye muhasebe ile ilgili işlevleri akademik, araştırma, uygulama, raporlama, analiz ve denetim gibi çeşitli boyutlarıyla doğru, tam ve iyi nitelikte yerine getirmesi için gerekli yetkinliklerin kazandırılması olarak tanımlanabilir.

Ülkemizde verilen muhasebe eğitiminde, kökleri Cumhuriyet öncesi döneme dayanan yüksek iktisat ve ticaret okullarından, iktisadi ve ticari ilimler akademilerine ve günümüzde işletme, iktisat, siyasal bilgiler, iktisadi ve idari bilimler, uygulamalı bilimler fakülteleri ve yüksekokullarında yürütülen programlara kadar hem isim hem de öğrenme yöntem ve içerikleri bakımından önemli değişimler yaşanmıştır.

Muhasebe eğitiminin Cumhuriyet dönemindeki gelişme seyri incelenirken, üniversite yapılanması bakımından 1982 öncesi ve sonrası dönemin ayrı ele alınması gerekmektedir. Bu süreçte muhasebe mesleğinin yasal olarak belirlenmediği 1990 öncesi ile sonraki gelişmeleri de ayrı değerlendirmek yerinde olacaktır.

Muhasebe eğitimi sosyal, beşerî ve idari bilimler temel alanında farklı fakülte, yüksekokul, bölüm, program adı altında ve farklı düzeylerde verilebilmektedir. Bu çalışmada muhasebe mesleğine insan kaynağı yetiştiren temel

bölümler olan muhasebe ve finans yönetimi ile işletme lisans programlarından seçilmiş örnekler incelenmiş, yeri geldikçe muhasebe meslek sınavlarına giriş olanağı sağlayan diğer lisans programlarından örneklere de yer verilmiştir. Elde edilen sonuçlar çeşitli yönlerden analiz ve değerlendirmeler yapılarak açıklanmaktadır.

Yazın İncelemesi

100 yıllık dönemde muhasebe eğitimini araştırmak, çok geniş bir literatürü incelemeyi gerektirmektedir. Çalışma sınırları içinde başa çıkılmaz gibi görünen bu sorunu aşmak için, doğrudan çalışma başlığı ile ilişkilendirilebilen makalelerden yakın tarihli örnekler alınmıştır.

Akdoğan ve Doğan (2022) Türkiye’de Muhasebe Eğitiminin Dünü Bugünü ve Geleceği adlı çalışmada, muhasebe eğitimi geçmişte nasıldı, nasıl değişti ve geleceğin muhasebe eğitimi nasıl olmalı sorusuna yanıt aramıştır. YÖK Atlas üzerinden seçilen 15 işletme, 6 muhasebe ve finans yönetimi, 2 işletme mühendisliği programı incelenmiş, ABD, Kanada ve İngiltere’den 6 programdaki muhasebe dersleri de çalışmaya dahil edilmiştir. Muhasebe ders kitaplarından örnekler verilmiş ve sempozyumlara ilişkin değerlendirme yapılmıştır. Geleceğin muhasebe sistemleri yapay zekâ ile desteklenmiş “akıllı muhasebe” şeklinde olacağı vurgulanmıştır.

Gücenme ve Arsoy (2006) Türkiye’de Cumhuriyet Döneminde Muhasebe Eğitimi adlı çalışmada, 1923-1950 dönemi ve 1950 sonrası gelişmeler irdelenerek, akademik eğitim ve meslek mensuplarının eğitimi ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Devlet ve vakıf üniversitelerinden 60 lisans, 33 yüksek lisans ve 37 doktora programındaki dersler taranarak, lisans düzeyinde en çok tekrar eden derslerin genel muhasebe, maliyet muhasebesi, yönetim muhasebesi, muhasebe denetimi, finansal tablolar analizi ve şirketler muhasebesi olduğu tespit edilmiştir.

Chambers ve Chambers (2020) çalışmasında, iktisadi ve ticari bilimler alanında 1959-1982 döneminde üniversitelerin, kalifiye muhasebe elemanı yetiştirmedeki dönüştürücü etkisini ortaya koymayı amaçlamıştır. 1959’daki 7 iktisat ve ticaret eğitimi veren okula 1970 sonrası kurulan 3 akademi dahil edilerek çalışan ve mezun sayısı, muhasebe derslerinin dağılımı gibi çeşitli açılardan değerlendirilmiştir. Bu okulların muhasebe eğitimi ve ekonomiye katkısı yanında 1982’de yapılan yükseköğretim reformuna hızlı uyum sağladıkları da vurgulanmıştır.

Kızıyalçın (2020) Türkiye’deki 156 üniversitede (103 devlet, 53 vakıf) bulunan 169 fakültenin işletme lisans programlarını incelemiş, bunlardan 92 programı çalışmasına almıştır. Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC) tarafından, muhasebe eğitiminin yeknesaklaştırılması ve kalitesinin artırılması amacıyla, 2003 yılından beri yayımlanmakta olan 8 adet eğitim standardından biri olan Uluslararası Muhasebe Eğitim Standardı UMES-2/IES-2: “muhasebe eğitim programlarının içeriği” standardı ile üniversitelerin işletme ders programlarının uyumu araştırılmıştır. İşletme programlarında derslerin IES 2 ile kısmen uyumlu olduğu tespit edilmiş, daha çok teknoloji tabanlı ders içeriklerinin geliştirilmesi ve meslek kurumları ile iş birliğinin güçlendirilmesi gereği üzerinde durulmuştur.

Özbirecikli ve Şen (2018) Türkiye’de muhasebe eğitimi ile ilgili gelişmeleri uluslararası eğitim standartları ile mukayeseli şekilde ele aldıkları çalışmada, 1992-2018 yılları arasındaki durumu incelemiştir. Bu dönemde TÜRMOB bünyesinde muhasebe meslek mensuplarına verilen eğitimin 8 adet IES içeriklerini karşılama düzeyi tek tek açıklanmıştır. Verilen eğitimin IES içeriklerini karşılama düzeyinin yeterli olmadığı vurgulanarak, bağımsız denetim mesleğinin rekabetçi yapıya kavuşması için IES’e uyumlu eğitimin önemine işaret edilmiştir.

Gül ve Aksu (2022), dünyada işletmecilik eğitimi veren en iyi okullar sıralamasında ilk 100’de (Quacquarelli Symonds – QS) yer alan üniversitelerin muhasebe dersleri ile Türkiye’de işletme eğitimi veren en tecrübeli, en iyi, vakıf ve yeni kurulan şeklinde ayrılan toplam 40 üniversitenin muhasebe derslerini incelemiştir. “İyi muhasebe eğitimi, muhasebe bilgilerinin oluşturulmasının altında yatan kavram ve varsayımları anlamaya

odaklanmalıdır” önerisiyle, işletme programlarında en çok Finansal Muhasebe/ Financial Accounting ve Yönetim Muhasebesi/ Management Accounting derslerinin yer aldığı belirtilmiş, uygulamalı eğitimin önemi vurgulanmış, ders yükü/AKTS uyumsuzluklarının düzeltilmesi gereğine değinilmiştir.

Özdoğan ve Mollaoğulları (2019) çalışmasında, UMES 2 kapsamında teknik yetkinlikler ve öğrenme çıktuları karşısında, Ege Bölgesindeki devlet üniversitelerinde verilen muhasebe eğitiminin uyum durumunu incelemiştir. Adı geçen üniversitelerdeki programlarda; IES 2’de 41 öğrenme çıktısı şeklinde belirlenen yetkinliklerin, %40’ının zorunlu derslerle, %26’sının seçimlik derslerle karşılanabildiği, %34’ü ise karşılanamadığı sonucuna varılmıştır. Finansal/ sayısal nitelikli olmayan yetkinliklerin karşılanmasında sorun yaşandığı saptanmıştır. IFAC eğitim standartlarını karşılayacak programların geliştirilebilmesi için, üniversitelerle TÜRMOB, MÖDAV, MUFAD, TİDE vb. meslek örgütleri iş birliğinin önemi vurgulanmıştır.

Önce ve Çavuş (2022), profesyonel muhasebeci olmak için gerekli yetkinlikler çerçevesinde, 177 üniversitede 1066 lisans programını tarayarak, Nvivo12 programı yardımıyla içerik analizi uygulamıştır. Profesyonel muhasebeci için gerekli yetkinlikleri kazandıran programlar; 3568 sayılı yasada sayılan bankacılık, hukuk, iktisat, işletme, maliye, muhasebe, kamu yönetimi ve siyaset bilimleri ile bunlara denkliği kabul edilen; ekonomi, ekonometri, siyaset bilimi ve kamu yönetimi, çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri, uluslararası ilişkiler, muhasebe ve denetim, bankacılık ve finans, uluslararası finans, bankacılık ve sermaye piyasası, pazarlama, pazarlama yönetimi, turizm işletmeciliği, turizm ve otel işletmeciliği programları şeklinde sıralanmıştır.

Amaç, Kapsam ve Yöntem

Çalışmanın amacı, Türkiye Cumhuriyeti’nin 100 yıllık geçmişinde muhasebe eğitiminde yaşanan gelişmeleri değerlendirmektir. Araştırma soruları; “Cumhuriyetin farklı dönemlerinde kurulan üniversitelerde muhasebe eğitiminin durumu nasıldır? Mevcut lisans programlarında yer alan dersler ile meslekî sınav konuları arasındaki ilişki nasıldır?” şeklinde belirlenmiştir.

Makalede nitel araştırma türü arşiv-doküman tarama yönteminden yararlanılmıştır. Nitel araştırmalar bir olgunun ne, nasıl, ne zaman, nerede, niçin gibi sorularla özünün ve derinliğinin anlaşılmasına yardımcı olur (Berg ve Lune, 2015, s.19). Dokümanlar, nitel araştırmalarda etkili bir şekilde kullanılması gereken önemli bilgi kaynaklarıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2019, s.190). Arşiv ve doküman incelemesi yöntemiyle yapılan araştırmalar, deneyimlerin perde arkasında kalan bazı faaliyetlerinin görünür kılınmasına yardımcı olur (Bedard ve Gendron, 2004, s.191). Günümüzün gelişen bilgi teknolojileri ortamında, adeta bir tıkla erişimi olanaklı hale gelen (Sangster ve Tyrrall, 2004, s.309) arşiv-doküman taramasının önemi ve uygulanabilirliği artmakta, böylece elde edilen bilgilerle konunun geçmişe dönük derinlemesine araştırılması ve dönem içindeki değişimin değerlendirilmesi olanaklı hale gelmektedir (Kozak, 2021, s.88). Çalışmanın amacına uygun olduğu için bu yöntem tercih edilmiştir.

Cumhuriyet döneminde muhasebe eğitimindeki gelişme seyrini belli köşe taşları itibarıyla ortaya koyabilmek için mevcut üniversitelerdeki muhasebe, işletme, iktisat, maliye, siyaset bilimi ve kamu yönetimi gibi programlardan seçim yapılarak, muhasebe dersleri tarama yöntemiyle incelenmiştir. Üniversite ve lisans programlarının seçiminde kuruluş tarihi, coğrafi yerleşim, tanınırlık, kapasite, tercih edilme durumu gibi özellikler dikkate alınmıştır. Gerekli bilgiler, YÖK Atlas verileri ile üniversitelerin web sayfaları taranarak elde edilmiştir.

Araştırma kapsamında toplam 44 üniversitede 52 akademik birim ve 44 işletme, 15 muhasebe ve finans yönetimi, 11 diğer olmak üzere 70 lisans programına ait bilgiler Microsoft Excel programı yardımıyla değerlendirilmiştir. Elde edilen sonuçlar, programlar ve öğretim yöntemleri bakımından farklılıklar hakkında çarpıcı ipuçları vermektedir.

Kuruluş tarihi Cumhuriyet öncesine dayanan üniversiteler ile YÖK öncesi ve sonrası dönemde kurulmuş devlet ve vakıf üniversitelerinden seçilmiş örnekler, muhasebe ve finans yönetimi programını uygulayan fakülte ve yüksekokulların yer aldığı üniversiteler ve açıköğretim uygulayan üniversitelerin ilgili programları üzerinden değerlendirme yapılmıştır. Muhasebe meslek adayları için verilen eğitimle kazandırılması amaçlanan yeterlikler, ders içerikleri ve uygulama ayrıntısına girmeksizin, ders isimleri ve Avrupa Kredi Transfer Sistemi (AKTS) ders yükleri itibarıyla karşılaştırmalı şekilde ele alınmıştır.

Mevcut kaynak ve olanakların değerinin daha iyi anlaşılmasının en iyi yollarından biri onlara nasıl sahip olduğu hakkında bilgi sahibi olmaktır. İşletme kurum hafızasının finansal anahtarı durumundaki muhasebenin işlevsel değerinin anlaşılmasında eğitimin rolü yadsınamaz. Muhasebe eğitim tarihini araştırmak isteyenler için yararlı olacağı düşünülen bu çalışmanın, kısıtlı bir zamanda ve erişilebilen kaynaklar çerçevesinde yapıldığı göz önünde bulundurulmalıdır. Bütüncül bir yaklaşımla gerçekleştirilen araştırma sonuçlarının ve yapılan değerlendirmenin yazındaki boşluğu doldurmada yararlı olması beklenmektedir.

Bu çalışma, kapsamı gereği etik kurul onayı gerektirmemektedir.

Bulgular ve Tartışma

Cumhuriyet dönemindeki muhasebe eğitimi, farklı olgu ve etkenlere göre dört bölümde ele alınmıştır. Bunlar; Cumhuriyet öncesinden gelen üniversitelerde muhasebe eğitimi, 1950'den itibaren YÖK öncesi dönemde kurulan üniversitelerde muhasebe eğitimi, 1982'den itibaren YÖK sonrası yeni üniversite oluşumu ile birlikte 3568 sayılı muhasebe meslek yasası ve Tekdüzen Muhasebe Sisteminin uygulandığı dönem ve 2011 sonrası Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarının etkisindeki dönem şeklindedir.

Şekil 1. Cumhuriyet Döneminde Muhasebe Eğitiminde Değişim Dönemleri

Kuruluş Dönemi (1923-1949)

Cumhuriyetin ilk yıllarında ülkemizde üniversite düzeyinde işletme ve muhasebe eğitiminden söz etmek pek mümkün değildir. Osmanlı Devleti'nde Tanzimat'a kadar ortaöğretim düzeyinde "Usulü Defter", Tanzimat sonrası da yükseköğretimde "İlmi Muhasebe" dersi gibi örneklerle rastlanmaktadır (Gücenme ve Arsoy, 2006, s.309). 1950 yılına kadar muhasebe dersleri verilen yalnızca dört yükseköğretim kurumu; İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi, İzmir Yüksek Ekonomi ve Ticaret Okulu, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi mevcuttur (Güvemli, 2001, s.389).

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş yıllarındaki öncelikleri arasında sanayiye dayalı kalkınma hedefleri ile iktisadi devlet teşekkülleri kurulmuştur. Bu dönemde devlet muhasebesi, finansal yönetim, denetim, muhasebe organizasyonu, banka muhasebesi, mali tablolar tahlili, maliyet muhasebesi gibi mesleki uygulamalara ve eğitime gereksinim artırmıştır. Ancak 2. Dünya Savaşı gölgesinde eğitim altyapısı için gerekli kaynak ve girişimler gerçekleştirilmemiştir.

Muhasebe eğitimini içine alan işletme eğitiminin temel köşe taşları olarak; 1883'te kurulan Hamidiye Ticaret Mektebi, 1936'da Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu adı ile 1859'da kurulan Mekteb-i Fünun-i Mülkiye (Mekteb-i Mülkiye-i Şahane – 1877)'nin devamı Siyasal Bilgiler Fakültesi ve 1944'te İzmir Yüksek Ekonomi ve Ticaret Okulu ilk akla gelenlerdir.

Araştırma kapsamında kökleri Cumhuriyet öncesine dayanan ve günümüzde eğitime devam eden altı üniversite tespit edilmiştir. 1944'te İstanbul Teknik Üniversitesi - İTÜ adıyla kurulan üniversitede İşletme Fakültesi bünyesinde Ekonomi (ing.) programı bulunmaktadır. Bu üniversitenin kuruluşu (Mühendishane-i Bahri Hümayun) 1773 tarihine dayanmaktadır. 1992'de Yıldız Teknik Üniversitesi - YTÜ adını alan diğer kurumun kökeni, 1911 kuruluş tarihli Kondüktör Mekteb-i Alisi adlı "teknik okul"a dayanmaktadır. Bu üniversitede İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde (İİBF) İktisat ve İşletme programları bulunmaktadır. 1994'te Galatasaray Üniversitesi adını alan kurumun kökeni ise 1481 tarihli Galata Sarayı – Enderun'a dayanmaktadır. Fransızca ağırlıklı eğitim verilen bu Üniversitede İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde İktisat ve İşletme programları bulunmaktadır.

Kuruluştan itibaren iktisadi ve idari bilimler alanında lisans programı bulunan diğer üç üniversitenin işletme programlarındaki muhasebe derslerine Tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo 1

Cumhuriyet Öncesi Dönemden Gelen Üniversitelerde Muhasebe Eğitimi

	Üni.	Fklt	Blm	Ders 1. Yıl	Ders 2. Yıl	Ders 3. Yıl	Ders 4. Yıl
1	İstanbul Üniversitesi 1933 (Sahn-1 Seman Medreseleri- 1453/ Darülfünun - 1900)	İşletme Fakültesi	İşletme ve İşletme (İng)	Muhas. Giriş,7 M. Değerleme,6	Finansal Raporlama,6	Maliyet Muhas.,4 Yönetim Muhas.,4	Denetim,5
				<i>Seçimlik Ders (5,0): Finansal Muhasebede Vak'a Etüdüleri; Tekdüzen Muhasebe Sis.; Finansal Tablolar Analizi; Muhasebe Bilgi Sis.; Bilgisayar Destekli Muhasebe Uyg.; Bilgisayar Destekli Maliyet Muhasebesi Uyg.; Finansal Kurumlar Muhasebesi; Uyg. Vergi Muhasebesi; Finansal Kur. Raporlama ve Analiz; Adli Muhasebe ve Hile Denetimi; Finansal Tablo Denetimi; İç Denetim; Uluslararası Finansal Raporlama Kavram ve Teknikleri; Yıllık Faaliyet Raporları Analizi; Case Studies in Financial Accounting; Accounting Information Systems; Case S. in Managerial Accounting</i>			
		İktisat Fak.	İşletme (İng)	-	Finansal Muh.,5 Değerleme ve D.S. İşlemleri,4	Finansal Analiz,5 Maliyet Muhas.,5	Yönetim Muhas.,5 Auditing,5
				<i>Seçimlik Ders (5,0): Muhasebe Uyg.; Finansal Kurumlarda Finansal Analiz; Vergi Muhasebesi; TİDE İç Denetim Seminerleri; Türkiye Finansal Raporl. Standartları</i>			
Siyasal Bilgiler	İşletme	-	Muhasebe,5 D.S. Muhasebe Uyg. ve Değ.,5	Maliyet Muhasebesi,5	Mali Analiz Tekn.,5 Ulusl. Muhasebe ve Fin.Rap. Standart.,5		
		<i>Seçimlik Ders (5,0): Yönetim Muhasebesi; İç Denetim ve Hile Denetimi; Özel Muhasebe Uygulamaları; Finansal Kurumlarda Finansal Analiz; Vergi Muhasebesi</i>					
2	Ankara Ü.* 1946 (1859)	Siyasal Bilgiler	İşletme	-	Genel Muh. I,5 Gen. Muh. II,5	Mali Analiz Teknikleri,3	Maliyet Muhas.,4 Denetim,4
				<i>Seçimlik Ders: Genel Muhasebe,3; Şirketler Muhasebesi,9; Yönetim Muhasebesi,18</i>			
3	Marmara Üniversitesi 1982 (Hamidiye Ticaret Mektebi - 1883/ İstanbul İTİA - 1959)	İşletme Fakültesi	İşletme	Finansal Muhasebe I,5 Finansal Muhasebe II,5	Envanter ve Finansal Tablolar I,5 Envanter ve Finansal Tablolar II,5	<u>Muhasebe Denetimi</u> Maliyet Muhas.,5 Yönetim Muhas.,5 <u>Muhasebe v Finans</u> Maliyet Muh.,5 Yönetim Muh.,5	<u>Muhasebe Denetimi</u> Muh. Denetimi,5 İç Kontrol,5 Hile Denetimi,5 İç Denetim,5 <u>Muhasebe ve Finans</u> Ulusl. Finansal Raporlama Std.5 Fin.Tabl. Analizi,5
				<i>Seçimlik Ders (5,0): İşletme Bütçeleri; Muhasebe Bilgi Sistemi; Kurumsal Yönetim ve Muhasebe; Finansal Muhasebe Uyg.; Dijital Muhasebe Uyg.; Ulusl. Finansal Raporlama Standartları; Yaratıcı Muhasebe Uyg.; Maliyet Muhasebesi Uyg.; Muhasebede Vak'a Analizi; Sürdürülebilirlik ve Kurumsal Raporlama; Ulusl. Denetim Standartları; Şirketler Muhasebesi; Muhasebe Denetimi Uyg.; Finansal Tablolar Analizi; Hile Denetimi; İç Denetim</i>			
		İşletme (İng)	Intr. to Acc.,5 Financial Accounting,5	-	Cost Accounting,5 Intermediate Acc.I, Managerial Acc.,5	Interm. Acc. II,5 Auditing,5 Fin. State. Analysis,5	
<i>Concentration Elective Courses (5,0): Acc. for Multinationals; Tax Accounting; Accounting for Business Combinations; Selected Topics in Accounting; Auditing Practices; Turkish Uniform Accounting System; Internal Audit; Accounting Info.Sys.</i>							

*Ankara SBF, Mekteb-i Mülkiye adıyla 1859'da İstanbul'da kurulmuş, 1948'de Ankara'ya taşınmıştır.

Tablo 1 incelendiğinde İstanbul Üniversitesi'nin farklı fakültelerindeki İşletme lisans programlarında 5-6 zorunlu muhasebe dersi (25-30 AKTS) ile seçimlik muhasebe derslerinin bulunduğu görülmektedir. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İşletme programında 3. yarıyıldan itibaren 5 zorunlu muhasebe dersi (21 AKTS) ve seçimlik dersler bulunmaktadır.

Marmara Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme lisans programında ise 3. ve 4. sınıflarda iki *uzlanım programı* seçeneği sunulmaktadır. *Muhasebe Denetimi uzlanım programında* 10 zorunlu muhasebe dersi (50 AKTS), *Muhasebe ve Finans uzlanım programında* 8 zorunlu muhasebe dersi (40 AKTS) bulunmaktadır. İşletme İngilizce programında da 8 zorunlu statüde muhasebe dersi (40 AKTS) yer aldığı görülmektedir.

İkinci Dönem (1950-1981): YÖK Öncesi Üniversitelerde Muhasebe Eğitimi

1949 yılı vergi reformlarının başladığı dönemdir. Vergi Usul Kanunu çatısı altında Kurumlar Vergisi ve Gelir Vergisi gibi beyan usulüne dayalı vergi mevzuatının yürürlüğe girmesiyle, vergi kontrolü ve denetimi ön plana çıkmıştır. 1950-60 döneminde bir yandan kamu yatırımları hız kazanmış diğer yandan özel teşebbüs ekonomide etkin duruma gelmiştir. Vergi reformu ile birlikte Ticaret Kanunu (1956) yenilenmiştir. Ekonomik düzenlemelerde ve eğitimde 1950 öncesi yoğun Fransız ve Alman etkilenmesi, 1950'den sonra Avrupa'dan Amerika yönüne dönmüştür. Bu süreçteki gelişmelerden, muhasebe eğitimi de etkilenmiştir.

Bu dönemde özel sektördeki gelişme karşısında, danışmanlık ve denetim gibi hizmetleri daha sistematik şekilde karşılayabilmek için muhasebe mesleğinin örgütlenme ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Söz konusu ihtiyacı karşılamak ve denetim mesleğinin icrasını kolaylaştırmak amacıyla Türkiye Eksper Muhasipler ve İşletme Organizatörleri Derneği (1967'de Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği adını almış) 1942 yılında kurulmuştur ("1923 den 1942 ye", 2023). 1976 yılında da Mali Müşavirler ve Muhasebeciler Birliği Derneği kurulmuştur.

1950'li yılların ikinci yarısında İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi (İTİA) adıyla kurulan veya dönüştürülen ve 1982 sonrası dönemde İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (İİBF) adıyla faaliyetini sürdüren akademik birimlerin güncel işletme programları Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2

İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Kökenli Programlarda Muhasebe Eğitimi

	Üni.	Fkl.	Blm	Ders 1. Yıl	Ders 2. Yıl	Ders 3. Yıl	Ders 4. Yıl
1	Anadolu 1982 – (Eskişehir İTİA-1958)	İİBF	İşletme	Finansal Muh. I,6 Finans. Muh. II,6	Maliyet Muhasebesi,6	-	Fin. Tab. Analizi,5 Denetim,5
				<i>Seçimlik Ders (5,0): Yönetim Muhasebesi; Muhasebe Sis. ve Uyg.; Şirketler Muh.; Muhasebe Bilgi Sistemi; Devlet Muhasebesi; İç Denetimin Temelleri; İç Denetim Seminerleri; T. Finansal Raporlama Standartlarına Giriş</i>			
2	Dokuz Eylül 1982 – (Yüksek Ekonomi ve Ticaret O. 1944/ İzmir İTİA 1959/ Ege Ü. İTİA-1958)	İİBF	İşletme	Finansal Muh. I,4 Finans. Muh. II,4	Maliyet Muhasebesi,5	Finansal Tablolar Analizi,5	Yönetim Muh.,6 Muh. Denetimi,4
				<i>Seçimlik Ders: Muhasebede D.S. İşlemleri,5; Muhasebede Bilgisayar Uyg.,4; İşletme Bütçeleri,5; Muhasebe Organizasyonu,5; Finansal Hizmetler Sektöründe Muhasebe Uyg.,5; Muhasebede Vergi Uyg.,5; Uluslararası Muhasebe,4</i>			
3	Çukurova 1973 (Adana İTİA-1973)	İİBF	İşletme	-	Finansal Muhasebe,5	Maliyet ve Yönet. Muhasebesi,5	-
				<i>Seçimlik Ders: Orta Düzey Muhasebe,4; Muhasebe Bilgi Sistemleri,5; Denetim,5; Finansal Tablolar Analizi,5; Muhasebede Güncel Konular,5; Ulusl. Finansal Raporlama I, 5; U. Finansal Raporlama II, 5; Muhasebe ve Finansmanda Etik,5; Risk Odaklı İç Denetim,5; Entegre Raporlama ve İleri Performans Yönetimi,5; Finansal Veri Analizi,4; Vergi Hukuku ve Muhasebe,5; Finansal Öngörümleme,4</i>			
4	Bursa Uludağ 1982 – (Bursa Üni.1975/ Bursa İTİA 1971)	İİBF	İşletme	Muhasebe I,5 Muhasebe II,5	Envanter İşlemleri,5	Maliyet Muh.,5 Yönetim Muh.,5	-
				<i>Seçimlik Ders (5,0): Şirketler Muh.; Muhasebe Mesleği ve Etiği; Mali Tab. Analizi; Bankacılık ve Muhasebesi; Katılım Bank. ve Muh.; Muhasebe Bilgi Sistemleri; Muhasebe Denetimi; Muhasebe Standartları</i>			
5	Ankara Hacı Bayram Veli 2018 – (Ankara İTİA-1977/Çankaya)	İİBF	İşletme	Intr. to Acc. I,5 Intr. to Acc. II,5	Fin. Reporting,5 Fin. Statement Analysis,5	Cost Acc.,5 Management Accounting,5	-
				<i>Seçimlik Ders (5,0): Accounting Ethics; Corporate Acc.; Auditing; Acc. Standards</i>			
5	Ankara Hacı Bayram Veli 2018 – (Ankara İTİA-1977/Çankaya)	İİBF	İşletme	Muhasebe I,5 Muhasebe II,5	Muh. Bil. Sist.,7 T.Muh. Stand.6 Maliyet Muh.,5	Mali Tablolar Analizi,7 Meslek Etiği,5	Yönetim Muh.,3 Muhasebe Denetimi,3
				<i>Seçimlik Ders: Şirketler Muh.,4; Envanter Bilanço,6; Dış Tic. İşl. Muhasebesi,6</i>			
5	Ankara Hacı Bayram Veli 2018 – (Ankara İTİA-1977/Çankaya)	İİBF	İşletme	Finansal Muh. I,5 Finans. Muh. II,5	D.S. Muhasebe Uygulamaları,5	Maliyet Muh.I,6 Yönetim Muh.I,7	Fin.Tabl. Analizi,5 Muh. Denetimi,5
				<i>Seçimlik Ders (5,0): Envanter Bil.; Muhasebe II; Genel Muh.; Ulusl. Muh. ve Fin. Raporlama Stand.; Maliyet Muh. II; Vergi Sistemi ve Vergi Muh.; Sağlık İşl. Finansal Tabl. ve Analizi; Stratejik Yönetim Muh.; Ortaklıklar Muh.; Büyük ve Orta Boy İşl. Finansal Rap.; Sağlık İşl. Yönetim Muhasebesi; İleri Muhasebe</i>			

Tablo 2 incelendiğinde, 7 programda zorunlu ders sayıları 2’den 9’a kadar değişmektedir. Seçimlik derslerde 3’ten 13’e kadar çeşitlilik bulunmaktadır. İngilizce eğitim verilen bir programda 5 zorunlu, 1 seçimlik ders, diğerinde ise 6 zorunlu 4 seçimlik ders bulunmaktadır.

Akademik camiaya ve muhasebe meslek mensuplarına öğretim yöntem ve teknikleri, görgü ve sosyal-kültürel etkinlik anlamında değer katan ve muhasebe eğitimine katkı açısından önemli bir yeri olan kongre ve sempozyumlar bu dönemde başlatılmıştır. 1957’de Muhasebe Uzmanları Derneği uhdesinde ilk Türkiye Muhasebe Kongresi yapılmıştır. Genellikle beş yılda bir tekrarlanan ve 1990 yılından itibaren TÜRMOB ev sahipliğindeki bu kongrenin 21’incisi Eylül 2022’de İstanbul’da (“21.Türkiye Muhasebe Kongresi Yaklaşıyor”, 2022) gerçekleşmiştir.

Aslında muhasebe eğitimi konusunda Muhasebe Eğitimi Sempozyumlarında sunulan tebliğlere geniş yer ayırmak gerekir. 1979 yılında başlatılan ve 41’incisi Cumhuriyetin 100. yılı münasebetiyle Eylül 2023’te Ankara’da yapılması planlanan ve bugüne kadar gerçekleştirilen 40 sempozyumda yaklaşık 500 tebliğ/bildiri sunulan sempozyumların ana teması hep “muhasebe eğitimi” olmuştur. Sempozyum bildirimleri ile panellerde yapılan konuşma ve tartışmaları tek tek ele almak bu çalışmanın amacı ve kapsamını aşmakla birlikte burada birkaç çarpıcı örneğe değinmekte yarar görülmektedir.

I. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Muhasebe Enstitüsü ev sahipliğinde, 12 üniversiteden öğretim elemanlarının katılımıyla, 20-21 Nisan 1979’da Marmaris’te gerçekleştirilmiştir (Fırat, vd., 1979). I. Sempozyumda “Türkiye’de Muhasebe Eğitiminin Bugünkü Durumu”, “Yabancı Ülkelerde Muhasebe Eğitimi”, “Türkiye’de Muhasebe Eğitiminin Gelişmiş Ülkelerdeki Muhasebe Eğitimi ile Karşılaştırılması”, “Türkiye’de Muhasebe Eğitimi Nasıl Yapılmalıdır?”, “Muhasebe Eğitiminde Kullanılması Gereken Ders Araç ve Gereçleri” ve “Türkiye’de Muhasebe Eğitiminin Etkinleştirilmesi İçin Alınması Gereken Önlemler” konuları değerlendirilmiştir. Tablo 2’de güncel ders programları yer alan üniversitelerde 1979’daki durum nasıldı, bunu da Tablo 3’teki bilgilerden izleyebiliriz.

Tablo 3

I. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu Katılımcı Üniversitelerinde Muhasebe Dersleri

	Üniv.	Fklt	Blm	Dersler
1	Ankara Üni.	Siyasal Bilgiler	İşletme	Muhasebe (4); Maliyet Muhasebesi (3); Mali Denetim (Revizyon) (3); Mali Analiz Teknikleri (3); Şirketler Muhasebesi (3). (Muhasebe derslerinin oranı %28) <i>Seçimlik Ders: Envanter Bilanço (2); Banka Muh. (3); Yöneticiler İçin Muhasebe</i>
2	Atatürk Üni.	İşletme	İşletme	Genel Muhasebe I ve II; Mali Analiz Teknikleri; Şirketler Muhasebesi; Banka Muhasebesi; Maliyet Muhasebesi; Yönetim Muhasebesi; Muhasebe Uygulamaları.
3	Bursa İTİA	-	İşletme + Uzmanlık	Genel Muhasebe I-II-III-IV; Şirketler Muh. I-II; Maliyet Muh. I-II; Mali Tab. Ana. I-II; Muhasebe Vergi Uyg.; Yönetim Muh.; Muhasebe Organizasyonu I-II; İhtisas Muh./ Sigorta İşletmeleri Muh.; Banka Muh.; Muhasebe Denetimi; İhtisas Muh./ Hizmet ve Tarım İşletmeleri Muhasebesi. (Muhasebe derslerinin oranı %18)
4	Ege Üni. - İTİA/ Yük.Eko.Tic.Oku.	İşletme (1978)	İşletme	Muhasebe I ve II (4+4); Envanter-Bilanço (4); Muhasebenin Örgütlenmesi (4); Devlet Muhasebesi (3); Şirketler Muh. (4); Mali Tablo Düzenleme ve Yorum Teknikleri (4); Maliyet Muhasebesi I (4) ve II (3); Yönetim Muh. I-II (3 + 3); Vergi Muhasebesi (3); Denetim I (3); Banka ve Sigorta İşletmeleri Muh. (3); Turizm İşletmeleri Muh. (3); Muhasebede Makineleşme ve Computer Sistemleri (3). (Muhasebe derslerinin oranı %20)
5	Eskişehir İTİA	İİBF (1978)	İşletme	Muhasebeye Giriş (5); Muhasebe I (5); Muhasebe II (3); Maliyet Muh. (4); Yönetim Muh. (4); Mali Raporlar Analizi (4); Muhasebe Denetimi I-II (4+4) (Muhasebe derslerinin oranı %20) <i>Seçimlik Ders: Muhasebe Sistemleri ve Organizasyonu, İhtisas Muhasebeleri</i>
6	İstanbul Üni.	İşletme. (1968)	İşletme	Muhasebe I (Muhasebe İlkeleri); Muhasebe II (Bilanço ve G. Tab. Değerlemesi); Maliyet Muh.; Muhasebe Denetimi; Denetim II (İşletme Analizleri ve Rapor Yazma); Banka ve Sigorta Muh.; Yönetim Muh.; Muhasebe Organizasyonu
7	İstanbul İTİA	Yük.İkt. Tic.O.	İşletme - Muhasebe	Genel Muhasebe I, II (4+4 s); Bilanço Teorileri ve Tahlili (2 s); Sanayi ve Maliyet Muhasebesi (3 s); İhtisas Muhasebesi (3 s). <i>Seçimlik Ders: Muhasebe Sistemleri ve Organizasyonu; Muhasebe Denetimi</i>
8	ODTÜ	İdari İlimler	İşletmecilik (İng.)	Finansal Muhasebe I ve II; Maliyet Muhasebesi. <i>Seçimlik Ders: İleri Muhasebe; Maliyet Muhasebesi Sistem Tasarımı; Bilgisayarlı Muhasebe Sistemleri</i>

Kaynak: I. TMES (1979). Tabloda ders adının devamındaki (rakamlar) haftalık ders saatinin göstermektedir. Programdaki muhasebe dersleri oranı bilgisi, tebliğ sahipleri tarafından belirtilen oranlardır.

Tablo 3 incelendiğinde işletme lisans programlarında %15-25 aralığında muhasebe dersi yoğunluğu olduğu görülmektedir. Seçimlik derslere sınırlı sayıda yer verilen programların yerel kredileri AKTS'ye uyarlandığında, 240 AKTS lisans programında bu oranın 30-35 krediye karşılık geldiği söylenebilir.

Muhasebe eğitim programları ile uygulama arasında eşgüdüm sağlanması ana temalı III. Muhasebe Eğitimi Sempozyumunda sunulan “*Etkili Muhasebe Eğitimi İçin Bir Öneri: Muhasebe Fakültesi*” (Lalick, Uslu ve Büyükmirza, 1981) tebliği ilgi çeken bir çalışmadır. Tebliğde muhasebe fakültesi kurulması zaruretini ifade eden Edward L. Summers’in; “*Biz bugünün muhasebecileri zamanımızı, kaynaklarımızı, enerjimizi ve desteğimizi bağımsız muhasebe okulları kurmaya yönelttiğimiz zaman, bu okulları mirasımız olarak bizden sonraki genç muhasebecilere bırakabiliriz. Bu işi bizden başka bizim için kimse yapmayacaktır*” sözüne yer verilmiştir. Muhasebe fakültesi ile ilgili standartlar “Board on Standards for Programs and Schools of Professional Accounting”, *The Journal of Accountancy*, October 1977’den yararlanarak belirlenmiş ve açıklanmıştır. ABD’de yapılan bir araştırmanın sonuçları ile Türkiye’de yazarların yaptığı anketten elde edilen

sonuçlar paylaşılmıştır. Sonuçta, muhasebe fakültesi için bir program önerilmiştir. Bu, yalnızca muhasebe dersleri ile sınırlı bir program olmayıp, bütün bir akademik eğitim programı şeklindedir. O dönemin çalkantılı siyasi ortamı ve devamında gelen yükseköğretim mevzuatı ile birlikte bu tür öneriler gündemin oldukça uzağına düşmüştür.

Üçüncü Dönem (1982-2010): Yeni Üniversiteler ve Mesleki Düzenlemeler Dönemi

1980'li yıllar Türk yükseköğretiminde yeniden inşa dönemi olmuştur. 1981'de çıkarılan Yükseköğretim Kanunu (2547 s.) ile mevcut akademi ve fakülteler bir araya getirilerek ya da yeni kurulan birimlerle üniversite sistemi yeniden düzenlenmiştir. 1950 öncesi 4 olan üniversite sayısı 1980'de 19'a ulaşmış, YÖK yasasıyla birlikte bunlara yenileri eklenmiştir.

“Türk yükseköğretim sistemi 1982 yılı itibarıyla yirmiyedi üniversite ile bunlara bağlı fakülte, enstitü, yüksekokul, konservatuvar ve yüksekokullarından oluşan birleşik bir yapıya dönüştürülmüştür. Bu meyanda, YAYKUR'un işlevleri Anadolu Üniversitesi'ne devredilerek uzaktan öğretimin ülkemizde yaygınlaşması hızlandırılmıştır. Anayasa'da yer alan hükümlere uygun olarak getirilen yeni yasal düzenleme ile kâr amacı gütmeyen vakıfların özel yükseköğretim kurmalarına imkân sağlanmıştır” (YÖK, t.y.).

1980 öncesinde ekonomi Kamu İktisadi Teşebbüsü (KİT) yapısındaki kuruluşlarla ağırlıklı olarak devlet mülkiyetinde olduğu için, kamuoyuna açıklanacak finansal bilgiye ve muhasebe meslek mensubuna pek ihtiyaç duyulmamış olabilir. 1980 sonrası dışa açılma politikalarıyla birlikte sermaye piyasası (1981) ve borsa işlemleri (1985), Katma Değer Vergisi (1985) gibi yeni uygulamaların hayata geçirilmesiyle finansal raporlama ve denetim ihtiyacı artmıştır. Söz konusu gelişmeler muhasebe mesleğinin önemini artırmıştır.

1989 yılı 3568 sayılı yasa ile muhasebe mesleğinin üç farklı unvan altında yasal statüye kavuştuğu yıl olması bakımından önem taşır. 1990'lı yıllar muhasebe mesleği için hem örgütlenme hem de uygulama bakımından önemli olayların yaşandığı dönemdir (Aysan, 1990). 1994 yılından itibaren de Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği (MSUGT, 1992), hesap sistemi uygulama zorunluluğu nedeniyle, muhasebe uygulamaları ve eğitimini büyük ölçüde etkilemiştir. Bu dönemde muhasebe temel kavram ve ilkeleri, tip mali tablolar ve hesap planı uygulamaları ders içeriklerinde, Tekdüzen Muhasebe Sistemi adıyla yer almış, meslek mensuplarına yoğun eğitim programları uygulanmıştır.

2008 yılında 5786 sayılı yasa ile serbest muhasebecilik sonlandırılmış, eğitim ve staj koşullarında bazı yenilikler getirilmiştir. Türkiye'de muhasebe kayıt ve raporlaması, muhasebe bilgi sistemi kurma, belge ve mali tabloların hazırlanması ve denetimi ile finansal danışmanlık hizmetleri Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler (SMMM) tarafından gerçekleştirilmektedir. SMMM olabilmek için genel şartlara uygun, lisans programından mezun ve meslek stajını tamamlamış olmanın yanında giriş sınavlarından yeterli puanı almış olmak gerekmektedir. Söz konusu kurallar ve sınav konuları 3568 sayılı yasa ve ilgili yönetmelikte belirlenmiştir.

Tablo 4
Muhasebe Meslek Sınavı Konuları

<i>SMMM Sınavı</i>	<i>YMM Sınavı</i>	<i>Bağımsız Denetçilik Sınavı</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Finansal Muhasebe • Finansal Tablolar Analizi • Maliyet Muhasebesi • Muhasebe Denetimi • Hukuk (Ticaret Huk., Borçlar Huk., İş, SSK, Bağ-Kur Mevzuatı, İdari Yargılama Hukuku) • Muhasebecilik ve Mali Müşavirlik Meslek Hukuku • Sermaye Piyasası Mevzuatı • Vergi Mevzuatı ve Uygulaması 	<ul style="list-style-type: none"> • İleri Düzeyde Finansal Muhasebe • Yönetim Muhasebesi • Finansal Yönetim • Denetim, Raporlama ve Meslek Huk. • Revizyon • Dış Ticaret ve Kambiyo Mevzuatı • Sermaye Piyasası Mevzuatı • Vergi Tekniği • Gelir Üzerinden Alınan Vergiler • Harcama ve Servet Üzerinden Alınan Vergiler 	<ul style="list-style-type: none"> • Denetim • Muhasebe Standartları • Kurumsal Yönetim İlkeleri ve Finansal Yönetim • Sermaye Piyasası, Bankacılık, Sigortacılık ve Özel Emeklilik Mevzuatı

Tablo 4'teki sınavlar ile ilgili işlemler TÜRMOB-TESMER (TÜRMOB Temel Eğitim ve Staj Merkezi, 2023) eliyle gerçekleştirilmekte, 2011 yılında yapılan düzenleme ile bağımsız denetim mesleği sınav işlemleri ise Kamu Gözetimi Kurumu tarafından yürütülmektedir (Kamu Gözetimi Kurumu, 2023).

Bu dönemdeki üniversitelerden örneklere Tablo 5'te yer verilmiştir.

Tablo 5

Üçüncü Dönemde Kurulan Devlet Üniversitelerinde Muhasebe Eğitimi

	Üni.	Fkltte	Blm	Ders 1. Yıl	Ders 2. Yıl	Ders 3. Yıl	Ders 4. Yıl
1	Afyon Kocatepe 1992	İİBF	İşletme	Genel Muh. I Genel Muh. II	Envanter Bilanço	Maliyet Muhasebesi	
				<i>Seçimlik Ders: Şirketler Muh.; Muhasebe Den.; Mali Tab. Ana.; Muhasebe Org.; Muhasebe Meslek Huk. ve Etik; Dış T.İ. Muh.i; Muh. Paket Prog.; Yönetim Muh.</i>			
			İşletme (ing)	Financial Acc.I,5 Financial Ac.II,5	Financial Reporting,5	Cost Accounting,5 Man. Accounting,5	
				<i>Elective Courses (5,0): Corporate Accounting; Auditing; Accounting System App.; Forensic Accounting; Fin. Sta. Analysis; Computer-aided Accounting</i>			
2	Çanakkale Onsekiz Mart 1992	Büyük İİBF	İşletme	Genel Muh. I,5 Genel Muh. II,5	-	Maliyet Muhasebesi,6	Muhasebe Denetimi,6
				<i>Seçimlik Ders (4,0): Envanter Bil.; Şirketler Muh.; Dış T.İ. Muh.; Bil. Muhasebe; Yönetim Muh.; Finansal Tab. Analizi; Muhasebe Stand.; Kooperatif Muhasebesi</i>			
		Siyasal Bilgiler	İşletme	Finansal Muh I,5 Fin. Muh. II,5	Envanter Bil.,7 Fin.Tab. Anali,7	Maliyet Muhasebesi,7	Muhasebe Denetimi,7
				<i>Seçimlik Ders: Muhasebe Bilgi Sistemi,3</i>			
3	Gaziantep 1987 (1973)	İİBF	İşletme	Muhasebe I,4 Muhasebe II,4	Envanter Bil.,5 Şirketler Muh,4	Maliyet Muh. I,5 Maliyet Muh. II,5	Mali Tabl. Ana,5 Yönetim Muh.,5
				<i>Seçimlik Ders (5,0): Vergi Muh. ve Uyg.; Bil. Des. Muhasebe Uyg.; İşletme Bütçeleri; Muh. Paket Prog.; Banka Muh.; Muh. Denetimi; Enflasyon Muh.</i>			
		İslahiye İİBF	İşletme	Muhasebe I,3 Muhasebe II,3	Envanter Bil.,4 Şirketler Muh.,3	Maliyet Muh. I,4 Maliyet Muh. II,4	Mali Tablolar Analizi,5
				<i>Seçimlik muhasebe dersi yok.</i>			
4	Hatay M. Kemal 1992	İİBF	İşletme	Muhasebe İlke.,4 Envanter Bil.,4	Şirketler Muhasebesi,4	Maliyet Muh. I,5 Maliyet Muh. II,5	Denetim,6
				<i>Seçimlik Ders: Yönetim Muhasebesi,4</i>			
5	Kahramanmaraş Sütçü İ. 1992	İİBF	İşletme	Genel Muh. I,6 Genel Muh. II,5	Envanter Bil.,4 Şirketler Muh,4	Maliyet Muh. I,4 Maliyet Muh. II,4	Finansal Tablolar Analizi,4
				<i>Seçimlik Ders (4,0): Muhasebe Standartları; Muhasebe Meslek Hukuku; Muhasebede Örnek Uyg.; Muhasebe Denetimi; Bil. Muhasebe; Banka Muh.; Yönetim Muhasebesi</i>			
6	Kütahya Dumlupınar 1992	İİBF	İşletme	Muhaseb. Giriş,5 Envanter Bil.,4	Fin. Muhas.,4 Bil.P.Prog.Kul.3	Maliyet Muh.,4 Yönetim Muh.,5	Mali Tabl. Ana,4 Muhasebe Den,4
				<i>Seçimlik Ders (4,0): Şirketler Muhasebesi; Uzmanlık Muhasebesi</i>			
			İşletme (ing)	Accounting I,4 Accounting II,5			
				<i>Elective Courses (5,0): Cost Acc.; Fin. Sta. Analysis; Specialized Accounting</i>			
7	Van Yüzüncü Yıl 1982	Erciş İİBF	İşletme	Muhasebe I,5 Muhasebe II,5	D.S.İşl. Muh.5 Şirketler Muh.5 Mali Tab.Ana.,5	Maliyet Muhasebesi I,5	Muhasebe Denetimi,5
				<i>Seçimlik Ders (5,0): Maliyet Muhasebesi II; Bilgisayarlı Muhasebe; Uluslararası Finansal Raporlama Standartları</i>			
		İİBF	İşletme	Muhasebe I,5 Muhasebe II,5	D.S.İşl.Muh.I,3 D.S.İşl.Muh.II,3	Maliyet Muh. I,5 Maliyet Muh. II,5	-
				<i>Seçimlik Ders (5,0): Denetim ve Meslek Hukuku</i>			

Not: Tablodaki güncel bilgiler üniversite web sayfaları ve <https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-bolum.php?b=10117> adresinden derlenmiştir (Haziran 2023).

Tablo 5'te yedi üniversite bünyesindeki 9 İİBF ve 1 Siyasal Bilgiler olmak üzere on fakülte'deki 12 İşletme (2'si İngilizce) programına ait bilgiler bulunmaktadır. Bu programlar incelendiğinde 2'den 8'e kadar zorunlu derse yer verilen, hiç seçmlik dersi bulunmayan veya 8 adet seçmlik ders olanağı sunan program çeşitliliği bulunmaktadır. Tüm programların ortalaması alındığında, program başına 6 zorunlu ders (30 AKTS) bulunduğu söylenebilir. 240 kredilik işletme lisans programında zorunlu muhasebe dersi yoğunluğu %12,5 civarındadır.

Yükseköğretim sisteminde ilki 1984'te kurulan, 1990 sonrası çoğalan vakıf üniversiteleri de yerini almıştır. Tablo 6'da vakıf üniversitelerinden seçilmiş örnekler yer almaktadır.

Tablo 6
Vakıf Üniversitelerinde Muhasebe Eğitiminden Örnekler

	Üni.	Fklt	Blm	Ders 1. Yıl	Ders 2. Yıl	Ders 3. Yıl	Ders 4. Yıl
1	İ.D. Bilkent 1984 Ankara	İşletme F.	İşletme (ing)	-	Principle of Financial Accounting 6,5	Managerial Accounting, 5	-
				<i>Elective Courses (5,0): Accounting; Managerial Accounting; Financial Reporting; Auditing; Financial Statement Analysis</i>			
2	Koç 1993 İstanbul	İİBF	İşletme	-	Finansal Muh.,3 Yönetim Muh.,3	-	-
				<i>Seçimlik Ders (3,0): Maliyet Muhasebesi; Finansal Tablolar Analizi; Denetim; Türkiye'de Muhasebe ve Vergi Sistemi; Muhasebeden Seçilmiş Konular (10 ders)</i>			
3	Başkent 1994 Ankara	İİBF	İşletme	-	Muhasebe İlkeleri I,5 Muhasebe İlke. II,5	Maliyet Muhasebesi,5	Fin. Tablolar Analizi,5
				<i>Seçimlik Ders (5,0): Şirketler Muh.; Sürdürülebilirlik Muh ve Entegre Raporlama; Muh. Denetimi; Yönetim Muh.; Ulusl. Finansal Rap. Stand.; İleri Muhasebe Uyg.</i>			
			İşletme (ing)	-	Principle of Acc.,5 Principle of Acc.,5	Financial State. Analysis,5	-
				<i>Elective Courses (5,0): Corporate Acc.; Cost Acc.; Sustainability Acc and Integr. Reporting; Managerial Acc.; Int. Financial Rep. Stand.; Advanced Acc. Appl.</i>			
4	Yeditepe 1996 İst.	İİBF	İşletme	-	Fin. Muh. Temelleri Finansal Muhasebe	Maliyet Muhasebesi	Yönetim Muhasebesi
				<i>Seçimlik Ders: Finansal Tablolar Analizi; Denetim; TİDE İç Denetim Seminerleri; Uluslararası Muhasebe</i>			
5	Atılım' 97 Ankara	İşletme F.	İşletme	-	Muhasebe İlkeleri I,6 Muhasebe İlke. II,6	D.S. Muh. Uyg.5 Fin Tab Analizi,5 Maliyet Muh.,6	Yönetim Muhasebesi,7
				<i>Seçimlik Ders (5,0): Denetim; Elektronik Tablo ve Bilgisayarlı Muhasebe Uyg.</i>			
6	Bahçeşehir 1998 İst.	İktisadi, İdari ve Sosyal Bil.	İşletme	-	Muh. Temel İlke. I,6 Muh. Temel İlke. II,6	-	-
				<i>Seçimlik Dersler: Muhasebe Teorisi,10; Mühendisler İçin Muhasebe,7; Mühendisler İçin Maliyet Muhasebesi,6; Yönetim Muhasebesi,6; Muhasebe Denetimi,6</i>			
7	Yaşar 2001 İzmir	İşletme F.	İşletme	-	Muh. Temelleri,6 Orta Düz. Muh.,6	Maliyet Yönetimi,8	-
				<i>Seçimlik Ders (6,0): Muhasebe Etiği; Muh. Bilgi Sist.; İç Kontrol ve İç Denetim; Stratejik Yönetim Muh.; Ulusl. Muhasebe Stand.; Türk Muhasebe Sistemi; Denetim; Uluslararası Muhasebe</i>			

Not: Tablodaki bilgiler YÖK Atlas: <https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-bolum.php?b=10117> ile İşletme lisans programı bulunan Vakıf üniversiteleri web sayfalarından derlenen güncel program bilgileridir (Haziran 2023).

Vakıf üniversitelerinden 7'sindeki 3 İİBF, 3 İşletme ve 1 İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler fakültesindeki İşletme programlarından oluşturulan Tablo 6'daki dersler incelendiğinde, muhasebe derslerinin 3. yarıyıldan itibaren başlatıldığı görülmektedir. Zorunlu dersler 2'den 6'ya kadar (ortalama 20 AKTS), seçimlik ders sayısı da 2'den 8'e kadar değişmektedir. Ders adı ve içeriklerinin Muhasebe Seçilmiş Konular, Sürdürülebilirlik Muhasebesi ve Entegre Raporlama, Muhasebe Teorisi, Uluslararası Muhasebe gibi seçimlik derslerle devlet üniversitesi programlarından az da olsa farklılaştığı söylenebilir.

Yükseköğretimde 1982 sonrası varlığı hissedilen diğer bir kurum örneği ise açık öğretim sistemidir. 1982'de Anadolu Üniversitesinde başlayan açık öğretim, 2010'dan itibaren Atatürk Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi, 2020 yılından itibaren de Ankara Üniversitesi bünyesinde kurulan fakültelerle devam etmektedir. İlgili program bilgileri Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7
Açıköğretim Programlarında Muhasebe Dersleri

	Üni.	Fakülte	Program	Ders 1. Yıl	Ders 2. Yıl	Ders 3. Yıl	Ders 4. Yıl
1	Anadolu 1982 Eskişehir	İktisat Fakültesi	İktisat	Genel Muh.I,5 Genel Muh.II,5	-	-	-
			İktisat (ing)	-	Accounting I,6 Accounting II,6	-	-
			Maliye	Genel Muh.I,6 Genel Muh.II,6	-	Maliyet Muhasebesi,5	Muhasebe Denetimi,7
			Siyaset Bil. v Kamu Y.	Genel Muh.I,6 Genel Muh.II,6	-	-	-
			Siy.Bil.Kam. Yön. (ing.)	-	-	-	-
		İşletme Fakültesi	İşletme	Finansal Muhasebe,5	Dönemsonu İşlemleri,6	Maliyet ve Yön. Muh.,6	Denetim,6 Fin.Tab. Ana.,6
			İşletme (ing)	-	Accounting I,6 Accounting II,6	Cost and Man. Accounting,6	Fin. Sta. Ana,6 Auditing,6
2	Atatürk 2010 Erzurum	Açık ve Uzaktan Öğretim	İşletme	Genel Muh.,5 D.S. Muhasebe İşlemleri,4	Şirketler Muhasebesi,4	Mal. Muh I,8 Mal. Muh. II,5	M.Tabl. Analı,6 Muh. Denet.,6
			Kamu Yönetimi	Genel Muhasebe,5	-	-	-
3	İstanbul 2010	Açık ve Uzaktan Eğitim	İktisat	-	Fin.Muhasebe,5 Değerlendirme ve D.S. İşleml.5	Maliyet Muhasebesi,5	-
			İşletme	Muhasebeye Giriş,6	Muhasebe,5 Maliyet Muh.,6	Yönetim Muhasebesi,5	Denetim,5
			Siyaset Bil. v Kamu Y.	-	-	-	-

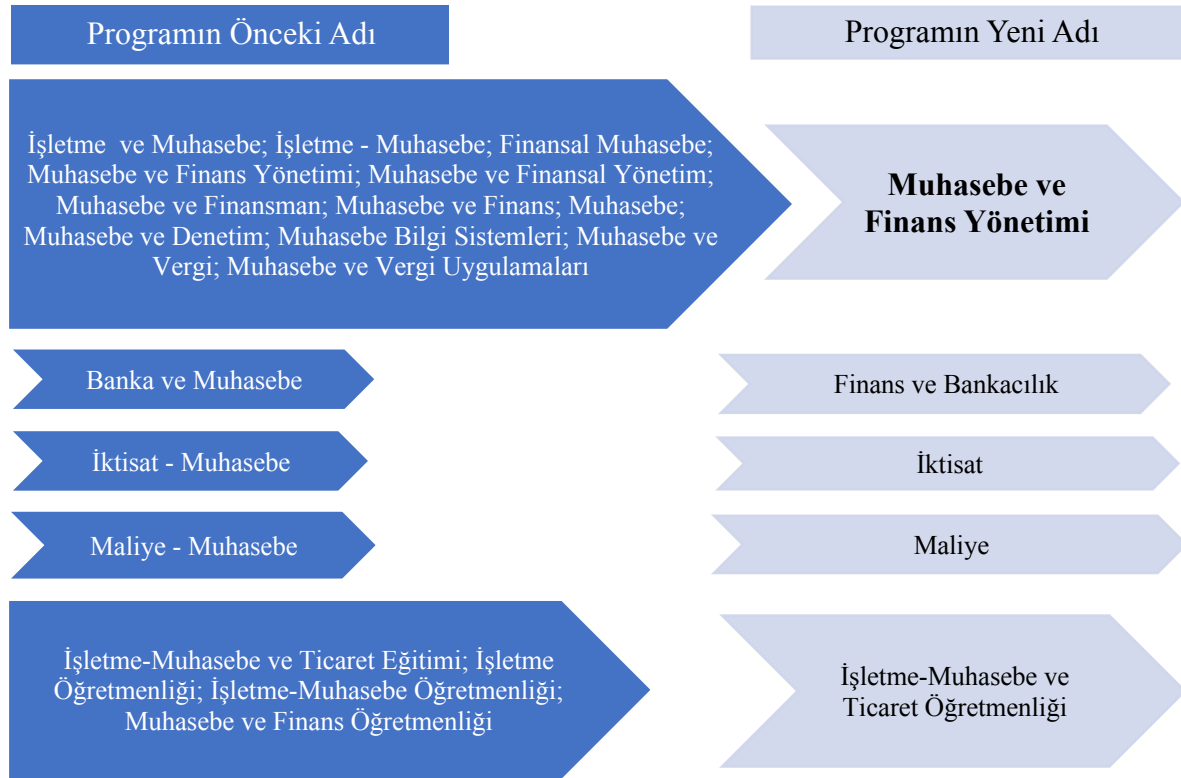
4 Ankara Üni. (2020) Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi İşletme (İng) program bilgisine erişilememiştir.

Kaynak: Üniversite kurumsal web sayfaları ve <https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-bolum.php?b=49005> bağlantısı.

Tablo 7 incelendiğinde, İşletme lisans programlarında 5-7 muhasebe dersi (30 AKTS), diğer programlarda ise hiç muhasebe dersi bulunmayandan 4 muhasebe dersine kadar çeşitlilik sunan programlar mevcuttur. Programlardaki tüm dersler zorunlu statüdedir.

Dördüncü Dönem (2011-2022): Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları Dönemi

2011 yılında muhasebe eğitimini etkileyen iki önemli gelişme yaşanmıştır. Birincisi 1956 yılından beri yeni ekonomik koşullara uyarlanması beklenen Ticaret Kanunu'nun yürürlüğe girmesi, diğeri de Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun (660 sayılı KHK, R.G. 2/11/2011-28103) ihdasıdır. Bu dönemde muhasebe ve finansal raporlama standartları ve denetim standartları yeniden ele alınarak gelişmiş dünya ekonomileriyle uyumlaştırılması çalışmaları hızlandırılmış, böylece gerek program güncellenmesi gerekse uygulamaları yeni duruma hazırlamaya yönelik eğitimler akademiye hareket getirmiştir.

Kaynak: 26/03/2020 – E.23969 ve 20/03/2020 – E.20993 YÖK Genel Kurulu Kararı

Şekil 2. YÖK Kararıyla İsim Değişikliği Yapılan Muhasebe Lisans Programları

Hem devlet hem de vakıf üniversitelerinin sayısı hızla artarken, üniversitelerde gerek fakülte ve yükseköğretim kurumlarında gerekse bölüm ve programlarda epeyce çeşitlenme meydana gelmiştir. Farklı isimler altında benzer içerikte eğitim veren programlar zaman zaman gözden geçirilerek düzenlenmektedir. YÖK Genel Kurulu tarafından 2020 yılında alınan kararla, pek çok lisans ve önlisans programında isim değişikliği yapılmıştır. Şekil 2'de görüldüğü üzere, daha önce 12 farklı isimle açılmış program Muhasebe ve Finans Yönetimi olarak değişmiştir. "Muhasebe Fakültesi" henüz kurulmasa da muhasebe lisans programları açılmaya başlamıştır. YÖK Atlas'ta bilgileri yer alan 15 Muhasebe ve Finans Yönetimi programı, üniversite kurumsal web sayfalarında yer alan Ders Bilgi Paketlerinden taranarak Tablo 8 oluşturulmuştur.

Tablo 8

Muhasebe ve Finans Yönetimi Programında Muhasebe Dersleri

Ü.	Fklt	Ders 1. Yıl	Ders 2. Yıl	Ders 3. Yıl	Ders 4. Yıl
1	Afyon Kocatepe Bolvadin UBF	Gen. Muh. I,6 Gen. Muh. II,6	Envanter Bil.5 Maliyet Muh.I,6 Maliyet Muh.II,6 Şirketler Muh.,5	Bil. Muhasebe I,4 Dış T.İ.ve Muh.,3 Mali Tabl. Analizi,5 Bil. Muhasebe II,4 T. Muhasebe ve Fin. Rap. Standartları,3	Muhasebe Denetimi,5
		<i>Seçimlik Ders (5,0): İşletme Bütçeleri; Muhasebede Deneysel Uyg.; Mesleki Sınavlara Hazırlık; İhtisas Muhasebeleri; Meslek Mev. ve İş Etiği; E-Muhasebe Uyg.; Muhasebe Org</i>			
2	Başkent Üni. Ticari Bilimler Fakültesi	Muhasebe Meslek Mevz. ve Etiği,4	Muhasebe İlkeleri I,6 Muhasebe İlkeleri II,6	Muhasebe Pak.Prog.5 Maliyet Muh. I,5 Maliyet Muh. II,5 Fin. Tabl. Analizi,5	Yönetim Muh.,5 Vergi Muhasebesi,5 Muh. Denetimi,5 Muh. Standartları,5
		<i>Seçimlik Ders (5,0): Finansal ve F.O. Bilgilerin Rap.; Banka Muh.; Sigorta Muh.; İhtisas Muh.; Şirket. Muh.; İleri Muh. Uyg.; Devlet Muh. Sis; Muhasebe ve Finasta Örnek Olaylar</i>			
3	Bilecik Şeyh Edebali UBF	Finansal Muhasebe I,5 Finansal Muhasebe II,5	Şirketler Muhasebesi,4	Maliyet Muh.,3 Muhasebe Denetimi,4 Ul. Muhasebe Sta.,4 Muh. Paket Prog. I,4 Yönetim Muh.,4 Fin. Tab. Analizi,4 Dış T. İ. Muh.,4 Muh. Paket Prog. II,4	Muh. Bilgi Sist.,4 Banka İşlemleri ve Muhasebesi,5 Muh. Güncel Konular,4 Muhasebe ve Finans Bitirme Projesi,7
		<i>Seçimlik Ders (3,0): Ulusl. Denetim Stand.; Muhasebe ve Denetim A; İç Kontrol ve Denetim</i>			
4	Burdur M. Akif Ersoy Bucak Zelifa Tolunay Uyg.Tekn. İşl. Y.O.	Genel Muhasebe I,4 Genel Muhasebe II,4	Muhasebe Uyg4 Şirketler Muh.,4 Fin. Tablolar Analizi,4 Muh. Mes. Huk. ve İş Etiği,4	Muhasebe Bilgi Sis,5 Bil. Muh. Prog. I,4 Maliyet Muh. I,5 Bil. Muh. Prog. II,4 Maliyet Muh. II,5 Vergi Muhasebesi,4 İhtisas Muh.,5	Muhasebe Denetimi,4 Yönetim Muh.,4 Dış Tic. İşl. Muhasebesi,4 Muhasebe Stand.,4 İşbaşında Eğitim
		<i>Seçimlik Ders (3,0): Muhasebede Seçilmiş Konular ve Örnek Uyg.r; İşletme Bütçeleri</i>			
5	Isparta Uyg. Bilimler Büyükkutlu UBF	Finansal Muhasebe I,5 Finansal Muhasebe II,5	Şirketler Muh.,5 Fin. Tab. Ana.,4 Muh. Paket Prog. 6 Muh. Meslek Mevz. ve Etiği,4	Maliyet Muh. I,6 Maliyet Muh.II,6 İhtisas Muhasebesi,4	Banka v Sig. Muh,5 Muh. Denetimi,5 Muh. Standartları,4 Yönetim Muh.,4 Muh. Bilgi Sis.,4 İşletme Bütçeleri,4 Dış T. İ. Muh.,4 Maliyet Yönetimi,4
		<i>Seçimlik Ders (3,0): Muhasebede Seçilmiş Konular ve Örnek Uyg.r; İşletme Bütçeleri</i>			
6	İstanbul Arel Üni. İİBF	Finansal Muhasebe I, 5 Finansal Muhasebe II,5	Maliyet Muh, 6 Bil. Muh. Uyg.5 Muhasebe Bilgi Sistemleri,4	Muhasebe Stand. I,4 Fin. Tab. Analizi,6 Muhasebe Stand. II,4	Fin. Muhasebe U,6 Muh. Denetimi,7 Yönetim Muh.,6 Maliyet Muh.Uyg,4 Muh. Mes. Huk.,3
		<i>Seçimlik Ders (5,0): Banka Muhasebesi ve Raporlama; Dış T. İ. Muhasebesi; Şirketler Muh.; Konaklama Muhasebesi; İnşaat ve Gayrimenkul Muhasebesi</i>			

7	İstanbul Aydın Üni.	İİBF	Finansal Muhasebe I, 6	Dönem Sonu İşlemleri,5	Maliyet Muh.,7 Muhasebe Standart. 7 Yerinde UygulamaI,4 Yönetim Muh.,7 Mali Tab. Analizi,7 Yerinde Uygula. II,4	Muh. Denetimi,6 Muh.Fin.Y.İ.Uyg.A.I,4 Şirketler Muh.,6 Bil.. Muhasebe,8 Muh.Fin.Y.İ.Uyg.A.II,6
			<i>Seçimlik Ders (4,0): Banka İşlemleri Muh.; Vergilendirme ve Muhasebe Uyg.</i>			
8	Kayseri Üni.	UBF	Finansal Muhasebe I, 5	Envanter Bilanço,5	Maliyet Muh. I,5 İhtisas Muh. I,5 Maliyet Muh. II,5 İhtisas Muh. II,5	Bağımsız Denet.,5 Yönetim Muh.,5 Muhasebe ve Fin. Yön. Uyg., 30
			<i>Seçimlik Ders (5,0): Finansal Tablolar Analizi; Bil. Muhasebe I; Bil. Muhasebe II</i>			
9	Kırklareli Üni.	UBF	Genel Muh.I,6 Gen. Muh. II,6 Denetim Gir. ve Den. Sta.,6	Env. ve Finansal Raporlama,5 D.S. İşl. Değ.,4 Şirketler Muh.,4 Fin.Tab. Ana.,4	Muh. Meslek Huk,5 Bil. Muhasebe,4 Ulusl. Fin. Rap. Sta. I,5 Maliyet Muh.,4 Tasfiye ve İflas İ. Muh.,4	Yönetim Muh.,6 Denetim Uyg.,6 Ulusl.Fin. Rap. Sta. II,5 İşletmelerde Mesleki Eğitim Uygulaması,20
			<i>Seçimlik Ders (4,0): Muhasebe Uyg.; Dış Tic.İşl. Muh; Kâr Amacı Olm. Örgütlerde Muhasebe; Tarım Muh.; Vergi Muh., Banka ve Sigorta Muh.; Adli Muhasebe</i>			
10	Kütahya Dumlupınar	Kütahya UBF	Genel Muhasebe I,5 Genel Muhasebe II,5	D.S.İşl.Muh,5 Mal. Muh. I,5 Mal. Muh. II,4 Şirketler Muh.,5 Muh. Sis. Org,4	Fin. Tab. Analizi,5 Muh. Paket Prog.I,5 Muh. Paket Prog.II,5 Yönetim Muh.,5	Muhasebe Stand.,5 Muhasebe Denet.,5 Vergi Muhasebesi,5 İleri Muh. Uyg.,5
			<i>Seçimlik Ders: Çevre Muh.i,4; Dış T.İ.Muh.,5; Aracı Kur. Muh.,5; Kurumsal Raporlama,3; İhtisas Muh. I,4; Muh. Örnek Olaylar,4; Muh. İçin İng.I,4; İç Kontrol,4; Muhasebe Uyg.I,4; Muh. İçin İng.II,4; Muhasebe Uyg.II,5; Str. Maliyet Yön.,5; İhtisas Muh. II,5; Türev Ürün. Muh., 5; Risk Yön. ve İç Denetim,5; Sigorta Muh.,5; Sağlık İşl. Muh.,5; Denetim Uyg.,5</i>			
11	Malatya Turgut Özal	Sosyal ve Beşeri Bilimler F. Y.O.	Muhasebe I,5 Muhasebe II,5	Ticari Belgeler ve Beyanlar,4	Maliyet Muh.,6 Mali Tab. Analizi,4 Muh. Örn. Olaylar,2 Muh. Paket Prog.5 Yönetim Muh.,5	Muhasebe Stand.,6 Muh. Denetimi,5 E-Muhasebe,4 Proje Çalışması,4
			<i>Seçimlik Ders (4,0): Çevre Muhasebesi; Dış T. İ. Muh.; Şirketler Muh.; Muhasebe Tarihi; Turizm Muhasebesi; İşletme Bütçeleri; Adli Muhasebe; Banka Muh.; Sigorta Muh.; Stratejik Maliyet Yönetimi; Finansal Planlama ve Kontrol; Devlet Muhasebe Sistemi</i>			
12	Muğla S. Koçman	Seydikemer U.B. Y.O.	Finansal Muhasebe I, 5	Envanter Bilanço,6	Maliyet Muh.,6 Bil. Muhasebe I,4 Yönetim Muh.,6 Bil. Muhasebe II,4	Finansal Analiz,5 Muh.Pak.Prog.Kul4 Bağımsız Denet.,5 Muhasebe Stand.,5
			<i>Seçimlik Ders (4,0): Muhasebe Bilgi Sistemleri; Muhasebe Meslek Hukuku</i>			
13	Necmettin Erbakan	UBF	Finansal Muhasebe I, 5	Envanter Bil.,5 Şirketler Muh.,5	Finansal Rap. Sta. I,5 Maliyet Muh.,5 Bil. Muhasebe I,5 Dış Ticaret Muhasebesi,3	Bil. Muhasebe II,5 Yönetim Muh.,4 Muhasebe Denet.,4 Fin.Tab. Analizi,4 İşbaşı Eğitimi,30
			<i>Seçimlik Ders (4,0): İhtisas Muhasebesi; Finansal Raporlama Standartları II; Muhasebe Meslek Hukuku ve İş Etiği; İleri Muhasebe Uygulamaları</i>			

14	Trakya Üniversitesi	Uzunköprü U.B.Y.O.	Finansal Muhasebe I, 5	D.S. Muhasebe İşlemleri I,6	Maliyet Muh. I,7	Ulusl.Finansal Rap. Standartları I,6
			Finansal Muhasebe II,5	D.S. Muhasebe İşlemleri II,6	Muh. Paket Prog. I,4 Maliyet Muh. II,7 Muh. Paket Prog.II,4	Yönetim Muh.,4 Muhasebe Denet.,4 Ulusl.Finansal Rap. Standartları II,6
<i>Seçimlik Ders (5,0): Ticari Belgeler; Muhasebe Sist. ve Org.; Şirketler Muh.; Konaklama İşl. Muh.; Banka Muh.; İç Kontrol; Sağlık Kurum. Maliyet; Finansal Tab. Analizi; Dış T.İ. Muh.; Sigorta Muh.; İleri Muhasebe Uyg.; Muhasebe Hileleri; Muhasebe Denetimi Uyg.</i>						
15	Uşak Üniversitesi	UBF	Gen. Muh. I, 4	D.S. Muhasebe İşlemleri,4	Muhasebe Stand.I,4	Denetim Stand. II,4
			Gen. Muh. II,4	Mal. Muh. I,4	Şirketler Muh.,4	Dış T.İ. Muh. ve Finansmanı,5
			Muh. Mes. Mevz. ve Mes Etiği,4	Mal. Muh. II,4	Muh. Paket Prog. I,4	Mezuniyet Projesi,5
			Fin.Tab. Analizi,4	Fin.Tab. Analizi,4	Muh. Paket Prog.II,4	İşl. Mesl Eğitim,30
					Muhasebe Stand. II,4	
					Denetim Stand. I,4	
<i>Seçimlik Ders (4,0): Banka ve Sigorta İşl. Muh.; Çevre Muh.; Lojistik Maliyet Analizi ve Yönetimi; İşl. Veri Analizi ve Raporlama; Güncel Muhasebe Sorunları; Türev Ürünler ve Muh.; İhtisas Muh. I; İhtisas Muh. II; Mesleki Uyg. I; Mesleki Uyg. II; Adli Muhasebe ve Uyg.; Stratejik Maliyet Yön.; İç Kontrol ve Denetim; Kamu Kurumlarında Muhasebe Uyg.</i>						

Kaynak: Üniversitelerin kurumsal web sayfaları ile <https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-bolum.php?b=10410> ve <https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-bolum.php?b=29010> adresinden derlenen program bilgileridir (Haziran 2023).

Tablo 8 incelendiğinde, muhasebe ve finans yönetimi programları en yoğun muhasebe dersi bulunan lisans programları olarak dikkat çekmektedir. İşletme programlarında olduğu gibi Muhasebe I-II, Dönem Sonu İşlemleri ve Değerleme, Maliyet Muhasebesi, Yönetim Muhasebesi, Finansal Tablolar Analizi, Muhasebe Denetimi gibi derslere yer verilmektedir. Farklı olarak Bilgisayarlı Muhasebe Uygulamaları, Muhasebede Paket Program Kullanımı, Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları, İşbaşı Eğitimi gibi dersler pek çok programda zorunlu ders olarak yer almaktadır. Dış Ticaret İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi ve Şirketler Muhasebesi dersleri genellikle zorunlu, kısmen de seçimlik ders olarak yer almaktadır.

Programlarda en az 11 ders (55 AKTS) ve en çok 18 ders (98 AKTS) zorunlu statüde bulunmaktadır. 15 programda ortalama 14 zorunlu (74 AKTS) muhasebe dersi bulunduğu tespit edilmiştir. Böylece bir programda yaklaşık %30 zorunlu %20 seçimlik muhasebe dersinin bulunduğu söylenebilir. Muhasebe ve finans yönetimi programında seçimlik dersler 2-18 arası değişebilmektedir. Muhasebe Bilgi Sistemi, Uzmanlık Muhasebeleri, İç Kontrol ve Denetim, Hile Denetimi, Denetim Standartları ve Uygulamaları, Meslek Etiği, Güncel Muhasebe Konuları, Çevre Muhasebesi gibi çok çeşitli seçimlik dersler bulunmaktadır.

Sonuç

Çalışmada Türkiye Cumhuriyeti'nin 100 yıllık geçmişinde muhasebe eğitiminde yaşanan gelişme seyri izlenerek farklı dönemlerde kurulan üniversitelerdeki programlar incelenmiştir. Bilgiler, YÖK Atlas ve üniversite web sayfalarından derlenmiştir. Araştırma döneminde Ülkemizde 129'u devlet, 75'i vakıf üniversitesi ve 4 Vakıf MYO olmak üzere toplam 208 üniversite bulunmaktadır (YÖK Atlas, 2023). Bunun 90'ı İİBF, 22'si İşletme, 9'u Siyasal Bilgiler ve altısı diğer olmak üzere devlet üniversitelerine bağlı 127 işletme (28'i İng., 2'si Alm., 1'i Fra.) lisans programı bulunmaktadır. Üç devlet üniversitesine bağlı fakültelerde açık öğretim sistemiyle öğretim yapan 4 işletme (1'i İng.) lisans programı mevcuttur. Vakıf üniversitelerinde 23'ü İİBF, 13'ü İşletme, 19'u İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler, 9'u İşletme ve Yönetim Bilimleri, ikisi İnsan ve Toplum Bilimleri fakültesinde olmak üzere 66 işletme lisans programı bulunmaktadır. Otuz dokuz programda İngilizce eğitim verilmektedir. Araştırma kapsamında toplam 44 üniversitede 52 akademik birimde 44 işletme, 15 muhasebe ve finans yönetimi, 11 diğer olmak üzere 70 lisans programına ait bilgiler değerlendirilmiştir.

Araştırmada Cumhuriyetin farklı dönemlerinde kurulan üniversitelerde muhasebe eğitiminin durumu ortaya konulmaktadır. Cumhuriyet dönemindeki muhasebe eğitimi dört bölümde ele alınmıştır. Bunlar; Kuruluş Dönemi (1923 – 1949), YÖK Öncesi Dönem (1950-1981), Yeni Üniversite ve Mesleki Düzenlemeler Dönemi (1982-2010), Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları Dönemi (2011-2022) şeklindedir.

Birinci dönemde (1923-1949) Cumhuriyet öncesinden gelen üç üniversiteye bağlı 5 fakülteye bağlı altı işletme lisans programı incelenmiştir. Zorunlu muhasebe dersleri 3 programda ilk dönemden, diğer 3 programda 3. yarıyıldan itibaren verilmektedir. Her programda 5-6 zorunlu ders ve farklı sayıda seçimlik ders bulunmaktadır. Bir program muhasebe denetimi ile muhasebe ve finans uzmanlık programları ile diğerlerinden ayrılmaktadır.

İkinci dönemde (1950-1981) İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi kökenli beş üniversitede 7 fakülteye bağlı 9 işletme lisans programı ele alınmıştır. Programlardaki zorunlu muhasebe dersleri 2'den 9'a, seçimlik muhasebe dersleri de 1'den 13'e kadar çeşitlenmektedir. İki programda zorunlu muhasebe dersleri 3. yarıyıldan itibaren başlamaktadır. İktisadi ve Ticari İlimler Akademilerinin o dönemde ekonomik gelişmeye ve eğitime çok önemli katkı sağladığı (Chambers ve Chambers, 2020) bilinmektedir. 1979'da İTİA ve işletme fakülteleri öğretim elemanlarının katılımı ile gerçekleşen I. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu bildirilerinden yararlanarak o dönemdeki programlar hakkında da bilgi verilmiştir.

Üçüncü dönemde (1982-2010), YÖK yasası ile üniversite sistemi düzenlenmiş ve İTİA yapısındaki birimler İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerine (İİBF) dönüşmüştür. Bu dönemde kurulan 7 devlet üniversitesi bünyesindeki 10 fakülteye bağlı 12 işletme programı incelenmiştir. Bunların tamamında zorunlu muhasebe dersleri ilk yarıyıldan başlamakta ve 2'den 8'e kadar değişmektedir. Seçimlik ders sayısında da farklı bir dağılım mevcuttur. Genellikle tekrar eden dersler Genel Muhasebe I-II, Envanter Bilanço/ Dönemsonu İşlemleri, Maliyet ve Yönetim Muhasebesi, Finansal Tablolar Analizi ve Muhasebe Denetimi şeklinde olup, diğer bir araştırma (Gücenme ve Arsoy, 2006) sonuçlarıyla örtüşmektedir. Bu dönemde kurulan vakıf üniversitelerinden 7'sine ait sekiz işletme programı incelendiğinde, tüm programlarda zorunlu muhasebe derslerinin 3. yarıyıldan başlatıldığı ve genellikle az sayıda (2 - 6) muhasebe dersine yer verildiği tespit edilmiştir. Yine bu dönemde başlayan açık öğretim sistemiyle eğitim veren işletme programları incelendiğinde, örgün programlarda tekrar eden derslere yakın sayıda (5 - 7) muhasebe dersinin bulunduğu ve seçimlik derslere yer verilmediği belirlenmiştir.

Dördüncü dönemde (2011-2022) diğer dönemlerden farklı olarak muhasebe ve finans yönetimi lisans programı bulunan 12 devlet, 3 vakıf üniversitesinin programları incelenmiştir. Daha önce incelenen işletme programlarında gelenekselleşen derslere ilave olarak, muhasebe bilgi sistemi, muhasebede paket program kullanımı, dış ticaret işlemleri muhasebesi gibi dersler ve yine bu dönemde yapılan düzenlemeler ve kurumsal gelişim ekseninde, muhasebe ve finansal raporlama standartları, iç denetim, sürdürülebilirlik ve entegre raporlama gibi derslerle zorunlu ders yelpazesinin genişlediği görülmektedir. Program başına ortalama 11-18 zorunlu muhasebe dersi, en az o kadar da seçimlik muhasebe dersi bulunmaktadır. Böylece 240 AKTS lisans programının %30'u zorunlu muhasebe dersleriyle, bazı programlarda seçimlik derslerle birlikte programın %50'sinin muhasebe dersleriyle karşılandığı tespit edilmiştir.

Tarihsel süreç içinde programlarda yer alan dersler incelendiğinde gerek nicel özellikler gerekse öğretim nitelikleri bakımından önemli ilerlemenin yaşandığı söylenebilir. Özellikle işletme fakülteleri ile İTİA kökenli üniversitelerin (İİBF) işletme lisans programlarında, 2000'li yıllara kadar muhasebe derslerinin daha yoğun şekilde yer aldığı, kredili sisteme geçiş ve Bologna sürecine uyum döneminde muhasebe derslerinin çeşit ve süre olarak azaldığı belirlenmiştir. Programlar arasında fakülte ve program isimlerinden ders isim ve içeriklerine, öğrenme çıktılarının ulusal/uluslararası yeterlilikler çerçevesi hedeflerini karşılama düzeyine kadar çeşitli yönlerden bariz farklılıkların olduğu (Gül ve Aksu, 2022) da teyit edilmektedir.

Özetle, elde edilen sonuçlara göre hem devlet hem de vakıf üniversitelerinde **işletme** lisans programlarında genellikle zorunlu ders statüsünde ortalama 5 muhasebe dersi (20-25 AKTS), ayrıca hiç seçimlik dersi bulunmayan ve 12 derse kadar seçimlik ders havuzu bulunan programlara rastlanmaktadır. İşletme programlarında muhasebe dersleri %10-15 oranındadır. Araştırma kapsamında incelenen **muhasebe ve finans yönetimi** programlarında ise ortalama 14 zorunlu muhasebe dersi (74 AKTS) yer almaktadır. Bu programların %30 ila 50'si muhasebe derslerinden oluşmaktadır.

Üniversiteler öğrencilerini mesleğe ve hayata hazırlamakla (Pekdemir, 2000), meslek örgütleri de mensuplarını yaşam boyu öğrenenler olarak sürekli güncel tutmakla sorumludurlar. "Muhasebe eğitimi alan lisans mezunlarımız ulusal ve uluslararası alanlarda iş bulmak, değer yaratmak ve rekabet etmek zorundadır" (Hacırüstemoğlu, 2009, s.20). Farklı olmak iyidir ama karışıklığa varacak düzeyde çeşitlilik sorun olabilir.

Gerek işletme gerekse muhasebe ve finans yönetimi programlarında, giriş dersi olan temel muhasebe bilgisi yanında genellikle mevzuat tabanlı derslere zorunlu statüde yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte Muhasebe Bilgi Sistemi, Blok Zinciri ve Kripto Varlıkların Muhasebeleştirilmesi, Muhasebe Uygulamalarında Yapay Zekâ Kullanımı gibi teknoloji tabanlı dersler ve Sürdürülebilirlik, Entegre Raporlama, Etik ile ilgili konuları kapsayacak şekilde programların güncellenmesi, geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesi önemlidir.

Araştırmada mevcut lisans programlarındaki dersler ile muhasebe mesleği giriş sınavlarındaki konular arasındaki ilişki de belirlenmeye çalışılmıştır. 1990'lardan itibaren SMMM ve YMM için muhasebe meslek yasasındaki gereklilikler yanında bağımsız denetim uzmanlığı için gereklilikler dikkate alındığında, işletme programları ile muhasebe ve finans yönetimi programlarında verilen muhasebe eğitiminin, muhasebe meslek sınavları ve bağımsız denetçilik sınavları bakımından yeterli düzeyde olduğu söylenebilir. Muhasebe eğitimi verilen programlarda mesleki teknik yetkinliği kazandırmanın yanında kişisel ve etik becerileri geliştirmeye yönelik derslerin çoğaltılması, muhasebe derslerinin diğer alanlarla ilişkisinin güçlendirilmesi ve uygulamalı ders içeriklerinin zenginleştirilmesi önerilebilir.

Mesleki eğitimin niteliği bakımından uygulamalı eğitimin/ stajın nasıl gerçekleştiği de son derece önemlidir. Buna karşılık literatür incelemesinde değinildiği üzere, Türkiye'de uygulanan muhasebe ve ilişkili programlardaki müfredat ile Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları çerçevesinde belirlenen yetkinliklerin tam olarak karşılanabildiğini söylemek mümkün değildir (Özbirecikli ve Şen, 2018; Özdoğan ve Molloağulları, 2019; Kızılyalçın, 2020). Bir araştırmada, Türkiye'deki programlarda en yüksek mesleki yetkinlik kazanımı %52 ile kişisel yetkinlik, en düşük %10 ile etik yetkinlik grubunda saptanmış (Önce ve Çavuş, 2022) olması, program güncellemesinin ne yönde olacağı konusunda yeterli ipucu vermektedir.

Yükseköğretim yetkili kurullarında alınan kararlarla belli standartlar sağlanmakla birlikte, muhasebe eğitimi verilen okullarda program, ders ismi, içerik, kredi yükleri gibi yapılması gereken pek çok çalışma bulunmaktadır. Bunun için referans IFAC tarafından belirlenen Uluslararası Eğitim Standartları olmalıdır. İş dünyasının gereksinim ve taleplerini karşılayacak şekilde meslek örgütleri ile eğitim kurumlarının işbirliği bu noktada önem arz etmektedir. Söz konusu yetkinlikler, fakülte, program ve ders isimlerinden ziyade verilen ders içerikleri, ders saati/ kredi yeterliliği ve öğrenme ortam ve yönteminin etkin ve uygun olması ile karşılanabilecektir.

Muhasebe eğitimi hakkında bilgi sahibi olmak isteyenlere bir nebze de olsa yararlı olacağı düşünülen bu çalışmanın, kısıtlı bir zamanda ve erişilebilen kaynaklar çerçevesinde yapıldığı göz önünde bulundurulmalıdır. Yapılan değerlendirmenin, yazındaki boşluğu doldurmada yararlı olması, lisansüstü programlar incelenerek yapılacak araştırmalara da ışık tutması umularak, Türkiye Cumhuriyeti'nin ikinci yüzyılında muhasebe eğitimine katkı sağlaması beklenmektedir.

Kaynakça

- Akdoğan, N. ve Doğan, D. U. (2022). Türkiye’de muhasebe eğitiminin dünü bugünü ve geleceği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO Dergisi*, 25(25. Yıl Özel Sayısı), 390-414. <https://doi.org/10.29249/selcuksbmyd.1140497>
- Aslan, M., Apak, S., Erol, M. ve Ayboğa, H. (2023). Türk muhasebe mesleği üzerine kronolojik bir inceleme (1839-2020). *Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi*, (24), 1-16. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2270286>
- Aysan, M. A. (1990). Türkiye’de muhasebe mesleğinin gelişimi. 15. *Türkiye Muhasebe Kongresi*, (28 Şubat-1 Mart), Ankara.
- Bedard, J. ve Gendron, Y. (2004). Qualitative research on accounting: some thoughts on what occurs behind the scene. In Humphrey, C. ve Lee, B. (Eds). *The real life guide to accounting research: A behind – the scenes view of using qualitative methods*. (pp.191-204). United Kingdom: Elsevier.
- Berg, B. L. ve Lune, H. (2015). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Aydın, H. (Çev. Ed). Konya: Eğitim Yayınevi.
- Can, A. V. (2007). Luca Pacioli muhasebenin babası mıdır? *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi*, (12), 1-15. Erişim adresi: <https://www.arastirmax.com/en/publication/akademik-bakis/12/luca-pacioli-muhasebenin-babasi-midir/arid/d4b70eee-f232-473d-b107-c6ec505583b6>
- Chambers, N. ve Chambers, G. (2020). Development of accounting education in the republic of Turkey: The economic and commercial sciences academies (1959-1982). *Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi*, (19), 59-80. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1200977>
- Fırat, A., Ünal, H. ve Yücel, G. (1979). *I. Türkiye muhasebe eğitimi sempozyumu*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Muhasebe Enstitüsü Yayını.
- Hacırustemoğlu, R. (2009). Türkiye’de muhasebe eğitimi için on yıllık hedefler. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 11(3), 19-31. Erişim adresi: <https://eds.s.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=67128313-9840-4fed-9d0f-75beeaacb6f3%40redis>
- Gücenme, Ü. ve Arsoy, A. P. (2006). Türkiye’de cumhuriyet döneminde muhasebe eğitimi. *Mali Çözüm Dergisi*, (76), 308-328. Erişim adresi: https://archive.ismmmo.org.tr/docs/malicozum/malicozum_kongreozel/17%20umitgucenme_aylinpoyarsoy.pdf
- Gül, M. ve Aksu, İ. (2022). Analysis of accounting education at the world’s leading universities and its comparison with Turkish universities. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (94), 207-222. doi: 1025095/mufad.1018617
- Güvemli, O. (1995). *Türk devletlerinde muhasebe tarihi-1*. İstanbul: Avcıol Basım-Yayın.
- Güvemli, O. (2001). *Türk devletlerinde muhasebe tarihi-4*. İstanbul: Avcıol Basım-Yayın.

- Güvemli, O. ve Aslan, M. (2019). Cumhuriyet'in muhasebesi. *Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi*, (17), 61-72. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/757006>
- Kamu Gözetimi Kurumu. (2023). Bağımsız Denetçilik Sınavı. Erişim adresi: <https://kgk.gov.tr/DynamicContentDetail/5212/Bag%CC%86%C4%B1ms%C4%B1z-Denetc%CC%A7ilik-S%C4%B1nav%C4%B1>
- Kızıyalçın, A. (2020). Türkiye'deki üniversitelerde bulunan işletme bölümleri ders programlarının uluslararası muhasebe eğitim standardı (UMES-2) bağlamında incelenmesi ve uyumlaştırılması. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (85), 129-152. doi: 10.25095/mufad.673714
- Kozak, M. (2021). *Bilimsel araştırma: Tasarım, yazım, yayım teknikleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Lalik, Ö., Uslu, S. ve Büyükmirza, H. K. (1981). Etkili muhasebe eğitimi için bir öneri: Muhasebe fakültesi. *III. Muhasebe eğitimi sempozyumu*, Abant-Bolu.
- Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği. (1992, 26 Aralık). Resmi Gazete. (Sayı: 21447 (mükerrer)). Erişim adresi: https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/21447_1.pdf
- Otar, İ. (1984). *Risale-i felekiyye "Kitab-us-Siyaqat" hakkında*. İstanbul: Formül Matbaası.
- Önce, S. ve Çavuş, G. (2022). Geleceğin muhasebe profesyonellerinin sahip olması gereken yetkinlikler: Muhasebe profesyoneli olabilmek için mezun olunması gereken yükseköğretim program çıktılarının analizi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO Dergisi*, 25(25.Yıl Özel Sayı), 497-510. <https://doi.org/10.29249/selcuksbmyd.1137721>
- Özbirecikli, M. ve Şen, İ. K. (2018). The education - related developments in accounting profession in Turkey: A comparative review with international education standards. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, (20. Özel Sayı), 266-293. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/633992>
- Özdoğan, B. ve Mollaoğulları, B. F. (2019). Devlet üniversitelerinde verilen muhasebe eğitimi ile uluslararası muhasebe eğitimi standartları üzerine mukayeseli bir inceleme: Ege Bölgesi örneği. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 21(4), 1037-1060. <http://dx.doi.org/10.31460/mbdd.584982>
- Pekdemir, R. (2000). *Gelecek yüzyılda muhasebe eğitimi*. Ankara: Türmob Yayınları.
- Sangster, A. ve Tyrrell, D. E. (2004). Insights from internet-based research: Realising a qualitative understanding from a quantitative search proces. In Humphrey, C. ve Lee, B. (Eds). *The real life guide to accounting research: A behind – the scenes view of using qualitative methods*. (pp.309-324). United Kingdom: Elsevier.
- Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu. (1989, 13 Haziran). (3568 sayılı Kanun). Resmi Gazete. (Sayı: 20194). Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.3568.pdf>

Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun. (2008, 26 Temmuz). (5786 sayılı Kanun). Resmi Gazete. (Sayı: 26948). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2008/07/20080726-2.htm>

Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği. (2023). 1923 den 1942 ye. Erişim adresi: <https://www.tmud.org.tr/tr/hakkimizda/tarihce>

Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği – TÜRMOB. (2022). 21.Türkiye Muhasebe Kongresi Yaklaşıyor. Erişim adresi: <https://www.turmobil.org.tr/haberler/05b5cff4-2c51-4df6-8ff1-f3bfa09a5fb3/>

TÜRMOB Temel Eğitim ve Staj Merkezi. (2023). TESMER Staj ve Sınavlara İlişkin Uygulama Yönergesi ve Ekleri. Erişim adresi: <https://www.tesmer.org.tr/?p=1457>

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2019). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (10.Baskı) Ankara: Seçkin Yayıncılık.

YÖK (t.y.). *Tarihçe*. Erişim adresi: <https://www.yok.gov.tr/kurumsal/tarihce>

YÖK Atlas (Haziran, 2023). Erişim adresi: <https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-bolum.php?b=10117>

Extended Abstract

Purpose

This study evaluates the development course of accounting undergraduate education in the 100-year history of the Republic of Türkiye. The study tries to answer the following questions: “What is the status of accounting education in universities established in different periods of the Republic?” “What is the relationship between the courses in the current undergraduate programs and the subjects in the accounting profession entrance exams?” For this purpose, 70 undergraduate programs related to business and accounting were examined.

Design and Methodology

This study is based on situation analysis aiming to determine the state of undergraduate accounting education. The document review method was used in the study, a type of qualitative research. Documents are crucial sources of information that need to be effectively utilized in qualitative research. Accounting courses in undergraduate programs such as business administration and accounting in universities in Türkiye were searched. In the research, literature such as periodical studies on accounting education (Akdoğan ve Doğan, 2022; Chambers ve Chambers, 2020; Gücenme ve Arsoy, 2006), International Education Standards-IES (Kızıyalçın, 2020; Özdoğan ve Mollaoğulları, 2019; Özbirecikli ve Şen, 2018) and international competences that should be brought to graduates (Gül ve Aksu, 2022; Önce ve Çavuş, 2022) were used. Accounting undergraduate education in the 100-year Republic period is discussed in four sections: The established period (1923-1949), the Pre-YÖK period (1950-1981), the New University and profession regulation period (1982-2010), Accounting and Financial Reporting Standards period (2011-2022). The information about 70 undergraduate programs of 52 academic units in 44 universities (44 business administration, 15 accounting and finance management, and 11 others) obtained from YÖK-Atlas (YÖK Atlas, 2023) and university web pages has been discussed in terms of state and foundation universities and also open education programs. With the YÖK law enacted in 1981, universities gained a new structure. With the professional law of 1989, the legal framework of the accounting profession was determined. In the research undergraduate programs known to have intensive accounting teaching were examined.

Findings

The findings are evaluated in various aspects, such as compulsory and elective courses, credit loads, professional practices, educational methods and processes, and institutional structure considering the necessity of digital transformation and lifelong learning. In the first period (1923-1949), six business administration undergraduate programs in 5 faculties of 3 universities from the pre-Republic period were examined. In the second period (1950-1981), nine business administration undergraduate programs from 7 faculties of 5 ITIA-based universities were discussed. The compulsory accounting courses in the programs range from 2 to 9, and elective accounting courses range from 1 to 13. In addition, Turkish Accounting Education Symposiums were also mentioned. In the third period (1982-2010), the university system was transformed with the law of YÖK. In this period, 12 business administration undergraduate programs affiliated to ten faculties within seven state universities were examined. Eight business administration undergraduate programs from seven foundation universities established in this period are examined. It has been determined that compulsory accounting courses are started in the 3rd semester in all programs. When the business administration undergraduate programs that provide education with the open education system that started in this period were examined, it was determined that there were no elective courses. In the fourth period (2011-2022), unlike the other periods, the programs of 12 state and three foundation universities, which have accounting and finance management undergraduate programs, were examined. With an average of 14

compulsory and eight elective accounting courses per program, it was determined that the programs with the most intensive accounting courses were found. Accounting education in business administration and accounting and finance management programs is sufficient for professional accounting exams and independent auditing exam subjects.

Research Limitations

The result of this study is limited to the evaluation made by the author about the course information available from YÖK Atlas and university websites.

Implications

In the programs that provide professional education, specific standards should be provided in terms of both the name and the course content. It also essential to constructively develop inter-institutional communication and cooperation. In addition to gaining professional technical competence in accounting education programs, it can be recommended to increase the courses aimed at developing personal and ethical skills, to establish a relationship between accounting courses with other fields, and to enrich the content of practical courses such as crypto money and blockchain technologies, artificial intelligence and sustainability.

Originality/Value

Accounting education research in the 100-year history of the Republic of Türkiye deals with undergraduate accounting and finance management and business administration programs (including open education) with a holistic approach in all higher education institutions. Thus, it offers suggestions that may be useful in the second century of the Republic of Türkiye.

Araştırmacı Katkısı: Ergün KAYA (%100).